

Petri Mäntysaari

Lakimies
6/2025
s. 1011–1043

Yritysten toimintaa koskevasta oikeustutkimuksesta ja oikeustieteen julkaisukäytännöistä. Vastaus Annolalle ja Vahteralle

1. Johdanto

Professorit Vesa Annola ja Veikko Vahtera tarkastelivat vuonna 2024 julkaisussa artikkelissaan (AV),¹ ”mitä strateginen yritys oikeus on, millainen merkitys strategisella yritys oikeudella on erityisesti siviilioikeudellisessa yritys oikeuden tutkimuksessa ja millaisia liityntöjä sillä on tiettyihin oikeustieteessä yleisesti käytettyihin metodeihin ja lähestymistapoihin”.² Artikkelin tavoitteena oli ”tuoda esiin, miten ja millaisissa tilanteissa yritystoiminnan liiketaloudellisia näkökohtia voidaan ottaa huomioon osana perinteistä oikeudellista tutkimusta”. Ilmeisesti siviilioikeuteen kuuluvaksi tarkoitettussa artikkelissa korostui lainoppi, joka mainittiin artikkelissa 33 kertaa. Taloustiede mainittiin eri muodoissaan 17 kertaa ja legal design tai oikeusmuotoilu 7 kertaa. Termejä ”empiria” ja ”primäärilähteet” ei mainittu lainkaan, ja kauppaoikeus jäi artikkelissa yhden alaviitteen varaan.³

Yritystoiminnan liiketaloudellisilla näkökohdilla on tunnetusti ollut oikeudellista merkitystä jo satojen vuosien ajan, ei kuitenkaan siviilioikeudessa vaan kauppaoikeudessa. Siviilioikeuden juuret ovat Rooman agrariiyhteiskunnassa.⁴ Kauppaoikeuden kehityksessä on ollut tapana erottaa kolme vaihetta eli *lex mercatoria*, kodifikaatiot ja uusi *lex mercatoria*.⁵ Kauppaoikeuden alkuna pidetään *lex mercatoriaa*, joka kehittyi kaupallisen vallankumouksen aikana eli 1100-luvulta teollisen vallankumouksen alkuun ja perustui kauppiaiden käytän-

* Petri Mäntysaari, KTT, OTK, LL.M., professori, Hanken.

1. Vesa Annola – Veikko Vahtera, Strateginen yritys oikeus oikeustutkimuksessa. Lakimies 7–8/2024, s. 935–956.
2. Annola – Vahtera 2024, s. 937.
3. Annola – Vahtera 2024, s. 936, alav. 2. Alaviitteessä mainittiin Matti Rudanko, Yritysjuridiikka – kauppaoikeutta vai liiketaloutta? Lakimies 7–8/2004, s. 1445–1243, 1226.
4. *Corpus iuris civilis*.
5. Ks. esim. Leon E. Trakman, *The Law Merchant: The Evolution of Commercial Law*. Fred B. Rothman & Co. 1983 ja Alberto Mazzoni – Maria Chiara Malaguti, *Die Architektur des internationalen Wirtschaftsrechts: Grundlagen und Ausblicke. Mit einem Vorwort von Christoph G. Paulus*. Übersetzung von Caterina R. Foti. G. Giappichelli Editore. Nomos Verlagsgesellschaft 2021.

töihin.⁶ Kaupalliset sopimuskäytännöt,⁷ yritykset ja erilaiset yritysmuodot⁸ ovat alusta saakka olleet kauppaoikeuden ytimessä. Siviilioikeuden ja kauppaoikeuden eroa mannereurooppalaisessa oikeusjärjestyksessä kuvaa kodifikaatioiden duaalimalli.⁹ Neljäs vaihe olisi kauppaoikeuden määrittelemineen tieteenalana.¹⁰

Kauppaoikeus on tunnettu myös Suomessa.¹¹ Lex mercatoria ilmeni kauppatappoina ja prosessuaalisesti.¹² Kauppaoikeuden professuureja on Ruotsissa ollut jossain mielessä jo vuodesta 1741¹³ ja Suomessa vuodesta 1924.¹⁴

Tieteellä on omat arvonsa. Tieteen arvoihin kuuluvat erityisesti tieteellinen maailmankuva,¹⁵ tieteellisten tutkimusmenetelmien käyttö (joihin erityisesti luonnontieteissä kuuluvat menetelmien läpinäkyvyys ja tulosten toistettavuus),¹⁶

6. Ks. esim. Heikki Pihlajamäki, Lex mercatoria keskiajan ja varhaisen uuden ajan Euroopassa – totta vai tarua? *Lakimies* 7–8/2012, s. 1016–1031 ja Phillip Hellwege, Lex Mercatoria, teoksessa Max Planck Encyclopedia of European Private Law, 2012 osoitteessa https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Lex_Mercatoria.
7. Ks. nykyään esim. Art L 110-1 Code de commerce; § 343 HGB ja Uniform Commercial Code. Englannin kauppaoikeudesta ks. Roy Goode, Commercial Law in the Next Millennium (the 1997 Hamlyn Lectures). Sweet & Maxwell 1998, s. 31 ja Christian Twigg-Flesner, Foundations of International Commercial Law. Routledge 2021, s. 1–2.
8. Ks. esim. Max Weber, Zur Geschichte der Handelsgesellschaften im Mittelalter: Nach südeuropäischen Quellen. Verlag von Ferdinand Enke 1889.
9. Ranskan Code civil (1804) ja Code de commerce (1807). Saksan Bürgerliches Gesetzbuch (1896) ja Handelsgesetzbuch (1897).
10. Petri Mäntysaari, Handelsrättens teori: en teoretisk referensram för handelsrättslig forskning. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2/2011, s. 197–226; Petri Mäntysaari, Organising the Firm: Theories of Commercial Law, Corporate Governance and Corporate Law. Springer 2012, luku 4; Petri Mäntysaari, Kauppaoikeuden teoriasta. *Lakimies* 3/2014, s. 347–367 ja Petri Mäntysaari, User-friendly Legal Science: A New Scientific Discipline. Springer 2017, luku 7.5.
11. Heikki Pihlajamäki, The Making of Modern Scholarship on Commercial Law in Nineteenth- and Twentieth-Century Finland: Models and Adaptations, s. 190–210 teoksessa Katja Tikka (ed.), The Development of Commercial Law in Sweden and Finland (Early Modern Period–Nineteenth Century). Brill Nijhoff 2020, s. 190–210.
12. Iisa Vepsä, Lain ja asian luonteen mukaan – oikeuslähteet 1700-luvulla. *Lakimies* 4/2012, s. 499–524, 514 ja Pihlajamäki 2012, s. 1021–1024.
13. Anders Berch, professor i ekonomilagfarenhet och statsekonomi, Uppsala universitet.
14. Lauri Cederberg oli Helsingin yliopiston ensimmäinen kauppaoikeuden professori. Pirkko-Liisa Haarmann, Cederbergin kauppaoikeus – yhäkö pätevä? *Lakimies* 7–8/2002, s. 1143–1152 ja Ville Pönkä, Professori Lauri Cederbergin tutkimustyö. *Lakimies* 5/2017, s. 687–701. Hankenilla on ollut kauppaoikeuden professoreita vuodesta 1939. Ensimmäinen oli Gunnar Palmgren, professor i handelsrätt.
15. Ks. esim. Der Wiener Kreis, Wissenschaftliche Weltauffassung. Veröffentlichungen des Vereines Ernst Mach. Artur Wolf Verlag 1929; Georg Henrik von Wright, Vetenskapen och förnuftet. MånPocket 1988, luku XI ja UNESCO, Recommendation on Science and Scientific Researchers. UNESCO 2018, kohdat 1 ja 14.
16. Ludwig Wittgenstein, Tractatus Logico-Philosophicus. Kegan Paul 1922, kohta 2.233; Karl Popper, Logic der Forschung. Springer 1935, luku 8; UNESCO 2018, kohdan 14 alakohta d(i); Bermond Scoggins – Matthew P. Robertson, Measuring transparency in the social sciences: political science and international relations. Royal Society Open Science 2024, 11240313 ja

integriteetti,¹⁷ tulosten julkaiseminen¹⁸ ja pyrkimys tieteelliseen edistykseen.¹⁹ Tutkimuksen tieteellistä laatua arvioidaan tieteellisen sisällön perusteella,²⁰ ja sekä tieteellisen tutkimuksen että sen arvioinnin pyrkimyksenä on korkea tieteellinen laatu.²¹

Tieteellisen tutkimuksen uutuutta ja edistyksellisyyttä arvioidaan suhteessa aikaisempaan tieteelliseen tutkimukseen eli teoriaan. Tavoitteena on oman tieteenalan kehitys. Tieteellistä teoriaa voidaan kehittää, soveltaa, täydentää, testata tai falsifioida. Kehitys kulkee paradigmoista uusiin paradigmatteihin (Kuhn),²² tutkimusohjelmista uusiin tutkimusohjelmiin (Lakatos) tai falsifioitujen teorioiden (Popper)²³ korvaamiseen paremmilla teorioilla: ”it takes a theory to beat a theory” (Stigler).²⁴ Tieteellisen edistyksen tulppana ovat ortodoksisuudet (von Wright).²⁵

Oikeustieteen julkaisukäytännöt eroavat tieteen tyypillisistä julkaisukäytännöistä. Oikeustieteen perinteisten julkaisukäytäntöjen ja tieteellisen diskurssin vaatimusten välillä on aikaisemman tutkimuksen valossa ristiriita.

AV on esimerkki tästä ristiriidasta. AV ei selvästikään anna oikeaa kuvaa yritysten toimintaa koskevasta oikeustutkimuksesta jo pelkästään kauppaoikeuden puuttumisen vuoksi. AV:n tieteellinen kontribuutio on olematon ja laatu heikko. AV kuitenkin julkaistiin julkaisufoorummin tasolla 2.

AV antaa siksi hyvän pohjan tarkastella yritysten toimintaa käsittelevää oikeustutkimusta, eräitä oikeus ja jotain -aloja ja oikeustieteen julkaisukäy-

Herman Aguinis – Zhuyi Angelina Li – Maw Der Foo, The research transparency index. The Leadership Quarterly 35(4) 2024, 101809.

17. UNESCO 2018, kohta 12 ja kohdan 14 alakohta (d)(ii).

18. UNESCO 2018, kohdan 1 alakohta a(i), kohdan 13 alakohta e, kohdan 16 alakohta a(v) sekä kohdat 21 ja 35.

19. Ks. eri vuosisadoilta esim. Francis Bacon, *Novum Organum*, 1620, aforismi 34; Max Weber, *Wissenschaft als Beruf* (1919), s. 474–511 teoksessa Dirk Kaesler (Hrsg.), *Max Weber, Schriften 1894–1922*. Kröner Verlag 2002, s. 486: ”Die wissenschaftliche Arbeit, ist eingespant in den Ablauf des Fortschritts.” Jean Tirole, *Economics for the Common Good*. Princeton University Press 2017, s. 80–81; Sotaro Shibayama – Jian Wang, *Measuring originality in science*. *Scientometrics* 122(1) 2020, s. 409–427; CoARA – Coalition for Advancing Research Assessment, *The Agreement on Reforming Research Assessment 2022*, s. 3 ja Vastuullisen tutkijanarvioinnin työryhmä, *Tutkijanarvioinnin hyvät käytännöt. Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta 2020*, s. 11.

20. San Francisco Declaration on Research Assessment (DORA) ja Vastuullisen tutkijanarvioinnin työryhmä 2020, s. 5.

21. Tutkijan arvot on tiivistänyt James G. March, *The Study of Organizations and Organizing Since 1945*. *Organization Studies* 28(1) 2007, s. 9–19, 18.

22. Thomas S. Kuhn, *The Structure of Scientific Revolutions*. University of Chicago Press 1962.

23. Karl Popper, *Logik der Forschung. Zur Erkenntnistheorie der modernen Naturwissenschaft*. Springer 1935.

24. George J. Stigler, Nobel Lecture: *The Process and Progress of Economics*. *Journal of Political Economy* 91(4) 1983, s. 529–545, 541.

25. Von Wright 1988, luku XI.4.

täntöjä. Tarkastelemme ensin yleisesti oikeustieteen julkaisukäytäntöjä ja normaali oikeustiedettä (luku 2) sekä Annolan ja Vahteran valitsemaa aihepiiriä eli yritysten toimintaa käsittelevää oikeustutkimusta (luku 3). Tarkastelemme tässä yhteydessä myös Law and Management -liikettä. Arvioimme sen jälkeen oikeustieteen julkaisukäytäntöjä AV:n valossa (luku 4) ja AV:tä aikaisemman tutkimuksen valossa (luku 5). Lopuksi teemme johtopäätökset (luku 6). Pyrimme kehittämään aihepiiriin kuuluvan tutkimuksen taksonomiaa, edistämään tieteellistä teorianmuodostusta ja puolustamaan tiedettä. Se vaatii tunnetusti enemmän työtä kuin puutteellisen tiedon tuottaminen.²⁶

2. Oikeustieteen julkaisukäytännöistä ja normaali oikeustieteestä

2.1. Oikeustieteen julkaisukäytännöistä

Oikeustieteen julkaisukäytännöt eroavat tieteen tyypillisistä julkaisukäytännöistä tavoilla, jotka eivät tue tieteen arvoja. Julkaisukäytäntöjä voidaan tarkastella tutkimusmarkkinoiden ja tuotetun tiedon luonteen valossa.

Tieteen eri sektoreiden julkaisukäytännöissä on mahdollista suuntautua eri tutkimusmarkkinoille. Esimerkiksi luonnontieteissä julkaiseminen painottuu akateemisille markkinoille, kun taas oikeudellinen tutkimus on suunnattu ammatinharjoittajille, kuten virkamiehille, asianajajille tai tuomareille.²⁷

Eri tieteenaloilla tuotetaan luonteeltaan erilaista tietoa. On tavallista viitata Becherin jakoon a) puhtaan ja soveltavan tiedon (pure and applied knowledge) sekä b) kovien ja pehmeiden alojen (hard and soft fields) välillä.²⁸ Fysiikka on esimerkki puhtaan tiedon kovista aloista. Opetuksen tutkimus ja oikeudellinen tutkimus puolestaan ovat esimerkkejä luonteeltaan utilitaristisista pehmeistä aloista.²⁹

26. Soroush Vosoughi – Deb Roy – Sinan Aral, The spread of true and false news online. *Science* 359 (2018), s. 1146–1151.

27. Hanna-Mari Puuska, *Scholarly Publishing Patterns in Finland: A comparison of disciplinary groups*. Tampere University Press 2014, s. 59–60.

28. Tony Becher, *Academic Tribes and Territories: Intellectual Enquiry and the Cultures of Disciplines*. Open University Press 1989; Tony Becher – Paul Trowler, *Academic Tribes and Territories: Intellectual Enquiry and the Cultures of Disciplines*. Second edition. Open University Press 2001 ja Paul Trowler, *Academic Tribes and Territories: the theoretical trajectory*. *Österreichische Zeitschrift für Geschichtswissenschaften* 25(3) 2014, s. 17–26.

29. Puuska 2014, s. 27.

Oikeudellisen tutkimuksen pääpaino on pitkään ollut tuomioistuinten soveltamisissa normeissa.³⁰ Oikeudellisessa tutkimuksessa ei tieteen julkaisukäytännöistä poiketen pääsääntöisesti tehdä eroa akateemisten ja ammatillisten markkinoiden välillä. Oikeudellinen tutkimus on kummassakin tapauksessa pääosin pragmaattista. Ammatilliseen diskurssiin kuuluvaa akateemis-pragmaattista tutkimusta täydentää akateemis-tieteellinen tutkimus eli tutkimus, jolla on tarkoitus osallistua tieteelliseen diskurssiin.

Oikeudellisten julkaisumarkkinoiden pragmaattista ja ammatillista luonnetta ilmentää kansainvälisesti se, että suurin osa oikeudellisista julkaisuista julkaistaan kansalliskielellä kirjoittajan kotimaassa. Oikeudellisesta diskurssista tuli pääosin kansallista 1800-luvun kansallisuusaatteen ja kansallisten kodifikaatioiden myötä.³¹ Julkaisukäytännöt ovat jatkuneet kansallisina nykypäiviin asti. Vuodelta 2004 olevassa tutkimuksessa havaittiin, että amerikkalaisten ISI-luokiteltujen aikakauskirjojen artikkeleista 99 % oli Amerikasta.³² Vuonna 2018 kävi ilmi, että keskisen ja itäisen Euroopan oikeudellisten aikakauskirjojen artikkeleista 99 % oli julkaistu kirjoittajan kotimaassa.³³ Julkaisukäytännöt ovat hyvin kansallisia ja kansalliskielisiä myös eurooppaoikeutta käsittelevässä kirjallisuudessa.³⁴

Jos julkaisukäytännöt ovat kansallisia ja pragmaattisia eivätkä näin ollen ensisijaisesti perustu tutkimuksen tieteelliseen laatuun, kirjoittajien sosiaalisella pääomalla voidaan olettaa suurempi vaikutus julkaisemismahdollisuuksiin kuin tieteellisessä diskurssissa. Vuonna 2006 todettiin, että amerikkalaisten yliopistojen omat oikeudelliset aikakauskirjat suosivat oman yliopiston kirjoittajia.³⁵ Shapiro totesi, että julkaisukäytännöt suosivat huippuyliopistojen professoreita pikemminkin sosiaalisilla kuin intellektuaalisilla perusteilla.³⁶

30. Esim. Richard A. Posner, *Legal Scholarship Today*. *Harvard Law Review* 115(5) 2002, s. 1314–1326, 1315–1316.

31. Ks. esim. Mazzoni – Malaguti 2012, s. 17 ja Roy Goode, *The European Law School*. *Legal Studies* 13(1) 1993, s. 1–15, 1.

32. Universitets- og høyskolerådet, *Vekt på forskning. Nytt system for dokumentasjon av vitenskapelig publisering*. Innstilling fra faglig og teknisk utvalg til UHR. Universitets- og høyskolerådet 2004, s. 46.

33. Dora Zgrabljic Rotar – Maja Jokić – Stjepan Mateljan, *The Visibility of Papers Written by Authors from European Post-Socialist Countries as an Indicator of Integration into the EU Legal System*. *Croatian Yearbook of European Law and Policy* 14 (2018), s. 135–160, 152–153.

34. Bruno de Witte, *European Union Law: A Unified Academic Discipline*, s. 101–116 teoksessa Bruno de Witte – Antoine Vauchez (eds), *Lawyering Europe: European Law as a Transnational Social Field*. Hart Publishing 2013 ja Stephanie Lee Mudge – Antoine Vauchez, *Building Europe on a Weak Field: Law, Economics, and Scholarly Avatars in Transnational Politics*. *American Journal of Sociology* 118(2) 2012, s. 449–492, 462–463.

35. Bernard S. Black – Paul L. Caron, *Ranking Law Schools: Using SSRN to Measure Scholarly Performance*. *Indiana Law Journal* 81(1) 2006, s. 83–139, 90.

36. Fred R. Shapiro, *The Most-Cited Legal Scholars Revisited*. *University of Chicago Law Review* 88(7) 2021, s. 1595–1618, 1612–1613.

Oikeustieteen akateemisten julkaisumarkkinoiden pragmaattinen, ammatillinen ja kansallinen painottuminen ei tue oikeudellisen tutkimuksen kansainvälistä tieteellistä kehitystä³⁷ eikä pyrkimystä tieteelliseen edistykseen. Tieteeseen 1600-luvulta kuulunutta edistysvaatimusta on kuvattu oikeustieteessä ”erittäin kiistanalaiseksi”³⁸.

2.2. Normaali oikeustieteestä, tieteellisestä oikeustieteestä ja käyttäjävälisestä oikeustieteestä

Akateemis-pragmaattisen ja akateemis-tieteellisen diskurssin välinen ero heijastuu oikeudelliseen ”normaalitieteeseen” (Kuhn), jota voidaan kuvata nelikenttänä. Normaali oikeustieteessä on tavanomaista erottaa sisäinen näkökulma ja ulkoinen näkökulma (näkökulma normeihin) ja mahdollista erottaa sektoreita sen mukaan, onko sektorin teoreettinen perusta oikeustieteen sisältä vai ulkopuolelta (näkökulma teoriaan).³⁹ Normaali oikeustieteen nelikenttään kuuluvat siten 1) oikeusdogmatiikka (sisäinen–sisäinen, antiikista), 2) poikkitieteellinen tutkimus (normisisäinen ja jossain määrin teoriaulkoinen näkökulma, von Savigny⁴⁰), 3) oikeus ja jotain -tieteenalat (ulkoinen–ulkoinen, Ehrlich⁴¹) ja 4) vertailevan oikeustieteen funktionalismi (jossain määrin normiulkoinen ja teoriasisäinen näkökulma, Rabel⁴²).

Näistä neljästä vaihtoehdosta oikeusdogmatiikan ytimessä oleva lainoppi on akateemis-pragmaattista.⁴³ Lainoppi ei tieteellisten tutkimusmenetelmien, tieteellisen teorianmuodostuksen ja edistyspyrkimyksen puuttuessa täytä tie-

37. Vaatimuksista ks. esim. Der Wiener Kreis 1929 ja UNESCO 2018, kohdan 1 alakohta (a)(1).

38. Mathias S. Siems, *Legal Originality*. *Oxford Journal of Legal Studies* 28(1) 2008, s. 147–164, 147–148. Ks. myös Shapiro 2021, s. 1612–1613.

39. Mathias M. Siems, *The Taxonomy of Interdisciplinary Legal Research: Finding the Way Out of the Desert*. *Journal of Commonwealth Law and Legal Education* 7(1) 2009, s. 5–17, 5 ja Mäntysaari 2017, s. 1–2.

40. Friedrich Carl von Savigny, *Vom Beruf unsrer Zeit für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*. Mohr und Zimmer 1814, s. 5: ”Wir befragen zuerst die Geschichte, wie sich bey Wölkern edler Stämme das Recht wirklich entwickelt hat – –”

41. Eugen Ehrlich, *Grundlegung der Soziologie des Rechts*. Duncker and Humblot 1913, s. 382–383.

42. Ernst Rabel, *Aufgabe und Notwendigkeit der Rechtsvergleichung*. *Rheinische Zeitschrift für Zivil- und Prozeßrecht* 1924, s. 279–301.

43. Saksan yhtiöoikeudellisesta kirjallisuudesta ks. Holger Fleischer, *Gesellschaftsrecht im Spiegel seiner Habilitationsschriften*. *Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht (ZGR)* 51(2) 2022, s. 191–218, 207: ”Wie das Gesellschaftsrecht insgesamt weisen auch gesellschaftsrechtliche Habilitationsschriften eine große Praxisnähe auf. Theoretische Höhenflüge oder hochabstrakte Abhandlungen ohne Rückkoppelungen mit dem positiven Recht sind selten.”

teellisyyshaatimuksia. Tieteellisyyshaatimukset saatetaan kokea vieraiksi⁴⁴ tai kuitata sillä, että lainoppi kuului yliopistojen oppiaineisiin keskiajalla eli ennen tieteellisyyshaatimusten keksimistä.⁴⁵ Oikeustieteen poikkitieteellinen tutkimus ei poikkeaa luonteeltaan lainopista, kun tulkintaan ja systematisointiin haetaan argumentteja oikeustieteen ulkopuolelta.

Oikeus ja jotain -tieteenalat sen sijaan kuuluvat tieteelliseen diskurssiin. Oikeus ja jotain -tieteenala ei synny kahden ilmiön – oikeuden ja jonkin – samanaikaisesta olemassaolosta. Taustalla on oltava jokin oikea tieteenala, jonka teorioita ja metodeja sovelletaan oikeudellisten ilmiöiden tarkasteluun. On jo vanhastaan tunnettua, että eri oikeus ja jotain -tieteenalat eroavat toisistaan tiedonintressiensä, metodiensa ja diskurssiensa puolesta.⁴⁶ Oikeus ja jotain -tieteenalat ovat erityisen vahvoja USA:ssa. Niiden kasvua on edistänyt professoreiden tieteellinen pätevyys. Jos amerikkalaisen huippuyliopiston oikeustieteen professorilla on tohtorintutkinto, tämän tutkinto on harvoin oikeustieteestä.⁴⁷ Oikeus ja jotain -tieteenalat ovat viime vuosina herättäneet enemmän kiinnostusta myös Euroopassa.⁴⁸

Viime vuosisadan alussa tieteelliseksi oikeustieteeksi oli ajateltu lähinnä oikeus-sosiologiaa,⁴⁹ taloustiedettä⁵⁰ ja vertailevaa oikeustiedettä.⁵¹ Oikeussosiologia on

44. Ks. esim. Ralf Michaels, *Private Law Theory and the “Global Legal Community”*. *German Law Journal* 23(6) 2022, s. 851–861, 854: “The suggestion that the theory ‘would then have to stand the test of acceptance by the – – global legal community’ then raises a – – question. Who is that ‘global legal community?’ Does it even exist? Who belongs to it? How does it function, how does it communicate?” Tieteellisessä diskurssissa näitä kysymyksiä ei enää ole tapana esittää. Ks. Kuhn 1962; Lakatos 1970 ja von Wright 1988, luku XI.4.

45. Martti Koskenniemi, *Mistä oikeustieteessä on kysymys?* *Lakimies* 7–8/2022, s. 1016–1030, 1021.

46. Ks. esim. Nathan Isaacs, *The Schools of Jurisprudence. Their Places in History and Their Present Alignment*. *Harvard Law Review* 31(3) 1918, s. 373–411, 375.

47. Lynn M. LoPucki, *Dawn of the Discipline-Based Law Faculty*. *Journal of Legal Education* 65(3) 2016, s. 506–542, 535.

48. Ks. esim. Mathias Reimann, *Comparative Law and Neighbouring Disciplines*, s. 13–34 teoksessa Mauro Bussani (ed.), *The Cambridge Companion to Comparative Law*. Cambridge University Press 2012 ja Stefan Grundmann – Hans-W. Micklitz – Moritz Renner, *New Private Law Theory: A Pluralist Approach*. Cambridge University Press 2021.

49. Max Weber, *Wirtschaft und Gesellschaft – Grundriß der verstehenden Soziologie*. J. C. B. Mohr (Paul Siebeck) 1922; Ehrlich 1913, s. 19, 384–386; Roscoe Pound, *Law in Books and Law in Action*. *American Law Review* 44(1) 1910, s. 12–36 ja Roscoe Pound, *The Scope and Purpose of Sociological Jurisprudence*. [Concluded.] *III Sociological Jurisprudence*. *Harvard Law Review* 25(6) 1912, s. 489–516. Ks. Amanda Riles, *Comparative Law and Socio-Legal Studies*, s. 772–804 teoksessa Mathias Reimann – Reinhard Zimmermann (eds), *The Oxford Handbook of Comparative Law*. 2. Edition. Oxford University Press 2019.

50. Oliver Wendell Holmes, *The Path of the Law*. *Harvard Law Review* 10 (1897), s. 457–478.

51. Rabel 1924; David J. Gerber, *Sculpting the Agenda of Comparative Law: Ernst Rabel and the Façade of Language*, s. 190–208 teoksessa Amanda Riles (ed.), *Rethinking the Masters of Comparative Law*. Bloomsbury Publishing 2001, s. 199–200 ja Max Rheinstein, *Einführung in die Rechtsvergleichung*. 2. Auflage. Beck 1987, s. 25–27.

luonteeltaan akateemis-tieteellistä ja empiiristä.⁵² Oikeusvertaileva tutkimus on nykyään pikemminkin akateemis-pragmaattista kuin tieteellistä,⁵³ ellei se sitten ole historiallista⁵⁴ tai taloustieteellistä.⁵⁵ Taloustieteellä on ollut suuri merkitys 1980-luvulta lähtien oikeustaloustieteenä sekä silloin, kun poikkitieteellisessä akateemis-pragmaattisessa tutkimuksessa viitataan taloustieteen teorioihin.⁵⁶

Nelikentän ulkopuolelle jää niin sanottu empiirinen oikeustutkimus (Empirical Legal Studies). Koska empiirisen oikeustutkimuksen pääpaino on metodissa eikä näkökulmassa, empiirisen oikeustutkimuksen teoreettinen perusta jää pakostakin puutteelliseksi eikä empiirisestä oikeustutkimuksesta voi koskaan syntyä itsenäistä tieteenalaa. Empiiristen tutkimusmenetelmien käyttö ei ole tieteessä yleensäkään johtanut universaalitieteeseen vaan päinvastoin tieteenalojen eriytymiseen. Periaatteessa empiiriset tutkimusmenetelmät voivat olla joko kvantitatiivisia tai kvalitatiivisia (laadullisia). Kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien käyttö on jo pitkään ollut sääntö luonnontieteissä ja ideaalina yhteiskuntatieteissä. Yhteiskunnan digitalisoituminen on mahdollistanut kvantitatiivisen

52. Paddy Hillyard, *Law's Empire: Socio-Legal Empirical Research in the Twenty-First Century*. *Journal of Law and Society* 34(2) 2007, s. 266–279.
53. Ks. esim. Karl Larenz, *Über die Unentbehrlichkeit der Jurisprudenz als Wissenschaft*. *Walter de Gruyter & Co.* 1966, s. 11; Konrad Zweigert, *Zur Methode der Rechtsvergleichung*. *Studium Generale* 13 (1960), s. 193–200, 194; Hein Kötz, *Rechtsvergleichung und Rechtsdogmatik*. *RabelsZ* 54(2) 1990, s. 203–216; Ralf Michaels, *Internationales Privatrecht als Rechtsvergleichung: Die kollisionsrechtlich-vergleichende Methode*, s. 149–176 teoksessa Nils Jansen – Sonja Meier – Gregor Christandl – Walter Doralt – Birke Häcker – Phillip Hellwege – Jens Kleinschmidt – Johannes Liebrecht – Sebastian Martens – Jan Peter Schmidt – Stefan Vogenauer (Hrsg.), *Iurium Itinera. Historische Rechtsvergleichung und vergleichende Rechtsgeschichte*. Reinhard Zimmermann zum 70. Geburtstag am 10. Oktober 2022. *Mohr Siebeck* 2022, s. 161; Jürgen Basedow, *Comparative Law and its Clients*. *The American Journal of Comparative Law* 62(4) 2014, s. 821–857, 856; Julie De Coninck, *The Functional Method of Comparative Law: “Quo Vadis”?* *RabelsZ* 74(2) 2010, s. 318–350, 342–343 ja Mathias M. Siems, *Comparative Law*. *Cambridge University Press* 2014, s. 19.
54. Heikki Pihlajamäki, *Merging Comparative Law and Legal History: Towards an Integrated Discipline*. *The American Journal of Comparative Law* 66(4) 2018, s. 733–750.
55. Ks. esim. Reimann 2012; Ugo Mattei, *Efficiency in Legal Transplants: An Essay in Comparative Law and Economics*. *International Review of Law and Economics* 14(1) 1994, s. 3–19; Florian Faust, *Comparative Law and Economic Analysis of Law*, s. 826–851 teoksessa Mathias Reimann – Reinhard Zimmermann (eds), *The Oxford Handbook of Comparative Law*. Second edition. *Oxford University Press* 2019 ja Basedow 2014, s. 823.
56. Ks. esim. Thomas S. Ulen, *A Nobel Prize in Legal Science: Theory, Empirical Work, and the Scientific Method in the Study of Law*. *University of Illinois Law Review* 4/2002, s. 875–920; Posner 2002, s. 1317; David E. Van Zandt, *Discipline-Based Faculty*. *Journal of Legal Education* 53(3) 2003, s. 332–339, 335; LoPucki 2016, s. 538, taulukko 17; Stefan Grundmann – Hans-W. Micklitz – Moritz Renner, *New Private Law Theory – A Very Brief Introduction*. *German Law Journal* 23(6) 2022, s. 801–804; Giorgio Resta, *Is Law Like Social Sciences? On ‘New Private Law Theory’ and the Call for Disciplinary Pluralism*. *German Law Journal* 23(6) 2022, s. 826–837, luku C ja Fleischer 2022, s. 210.

oikeustutkimuksen, jonka analyysija voidaan hyödyntää eri tavoilla.⁵⁷ Vaikka empiirinen oikeustutkimus on ymmärretty lähinnä kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien soveltamiseksi, empiiriset menetelmät voivat periaatteessa olla myös kvalitatiivisia.⁵⁸

Nelikentän ulkopuolelle jää lisäksi niin sanottu käyttäjäystävällinen oikeustiede (User-Friendly Legal Science).⁵⁹ Lähtökohtaisesti käyttäjäystävällisessä oikeustieteessä sovelletaan yhteiskuntatieteiden yleisiä tutkimusmetodeja tälle erityiselle tieteenalalle ominaisin poikkeuksin. Käyttäjäystävällisessä oikeustieteessä tutkitaan, miten ideaalityyppiset toimijat (Idealtypus, Weber; ANT, Latour)⁶⁰ voivat päästä tavoitteisiinsa oikeudellisilla välineillä ja käytännöillä eri konteksteissa. Tavoitteena on ymmärtäminen (Verstehen, Weber).⁶¹ Näkökulma on holistinen. Primäärilähteenä toimii oikeudellisten välineiden ja käytäntöjen dokumentaatio, mikä muistuttaa oikeussosiologiaa (elävä oikeus, Ehrlich).⁶² Tieteenalan teoriaa (domain theory) ja primäärilähteitä täydentävät niin sanottu metoditeoria (method theory) eli muiden tieteenalojen tutkimustulokset.⁶³

57. Corinna Coupette – Andreas Martin Fleckner, Quantitative Rechtswissenschaft (Quantitative Legal Studies). *JuristenZeitung (JZ)* 73(8) 2018, s. 379–389; Urška Šadl – Henrik Palmer Olsen, Can Quantitative Methods Complement Doctrinal Legal Studies? Using Citation Network and Corpus Linguistic Analysis to Understand International Courts. *Leiden Journal of International Law* 30.2 2017, s. 327–349; Shai Dothan, A Guide to Quantitative Legal Research. *iCourts Working Paper Series*, No. 221 (2020) ja Maija Dahlberg, Perustuslain tulkinta Suomen ylimmissä tuomioistuimissa: empiirinen ja oikeusvertaileva tutkimus. *Lakimies* 7–8/2024, s. 957–986.
58. Tommaso Pavone – Juan A. Mayoral, Statistics as if Legality Mattered: The Two-Front Politics of Empirical Legal Studies, s. 78–93 teoksessa Marija Bartl – Jessica C. Lawrence (eds), *The Politics of European Legal Research: Behind the Method*. Edward Elgar Publishing 2022 ja Anssi Keinänen – Ulla Väätänen, *Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin?*, teoksessa Tarmo Miettinen (toim.), *Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksista, metodista ja arvostelusta*. Edilex 2016.
59. Petri Mäntysaari 2017. Ks. myös Petri Mäntysaari, Was sollte man tun? Ein Plädoyer für anwenderfreundliche Theorienbildung. *Rechtstheorie* 44(2) 2013, s. 189–207; Petri Mäntysaari, Användarperspektivet i rättsvetenskap: Bättre juridik med en vetenskaplig metod, s. 489–505 teoksessa Petteri Korhonen – Timo Saranpää (toim.), *Isännän ääni: Juhlakirja Erkki Kustaa Rintala 1935 – 31/5 – 2015*. Talentum 2015; Petri Mäntysaari, Oikeudenoista tieteenaloihin. *Lakimies* 2/2016, s. 297–304; Petri Mäntysaari, Käyttäjäystävällisen oikeustieteen metodista, s. 151–167 teoksessa Jukka Mähönen – Pasi Pölönen – Veikko Vahtera (toim.), *Juhlajulkaisu Risto Nuolimaa 1948 – 2/6 – 2018*. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2018 (Mäntysaari 2018a); Petri Mäntysaari, Användarvänlig skatterättsforskning. *Skattenytt* 7–8/2018, s. 541–554 (Mäntysaari 2018b) ja Petri Mäntysaari, Den användarvänliga rättsvetenskapen – klassisk pragmatism i nya kläder, s. 283–290 teoksessa Jan Kleineman (red.), *Pragmatism v. principfasthet i nordisk förmögenhetsrätt*. Jure 2019.
60. Weber 1922, Erster Teil, Kapitel 1, § 1, nr. 11 ja Bruno Latour, *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford University Press 2005.
61. Weber 1922, Erster Teil, Kapitel 1, § 1.
62. Ehrlich 1913, s. 400.
63. Kari Lukka – Eija Vinnari, Domain theory and method theory in management accounting research. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 27(8) 2014, s. 1308–1338 ja Kari

Tavoitteeseen ja holistiseen näkökulmaan sopivat luontevasti laadulliset tutkimusmenetelmät. Käyttäjystävälliselle oikeustieteelle on yhteiskuntatieteille tavanomaiseen tapaan tyypillistä soveltaa abduktiota,⁶⁴ hermeneuttista kehää ja ankkuroitua teoriaa (grounded theory, Glaser ja Strauss).⁶⁵ Primäärilähteisiin perustuva empiria mahdollistaa tieteellisen teorianmuodostuksen (falsifioitavuuden, Popper).⁶⁶ Käyttäjystävällisessä oikeustieteessä tavoitellaan samaa kuin käytännöllisessä viisaudessa (fronesis, Aristoteles)⁶⁷ eli pyritään rationaalisesti saavuttamaan hyviä tavoitteita.⁶⁸ Samalla tämä tieteenala on ”suunnittelutiede” (design science, Simon).⁶⁹

Käyttäjystävällinen oikeustiede jää nelikentän ulkopuolelle, koska siinä tutkitaan ensisijaisesti rationaalista toimintaa eli sitä, miten toimijat voivat käyttää oikeudellisia välineitä ja käytäntöjä saavuttaakseen tavoitteensa eri konteksteissa. Se kuuluu silti oikeustieteen sisälle, koska tämän uuden tieteenalan teoreettinen perusta on oikeustieteestä ja primäärilähteet ovat oikeudellisten vaikutustensa

Lukka – Eija Vinnari, Domain theory and method theory revisited: a reply to Lowe, De Loo and Nama. *Accounting, Auditing & Accountability Journal* 29(2) 2016, s. 317–322.

64. Ks. esim. Erja Saurama – Ilse Julkunen, Approaching practice research in theory and practice. *Social Work and Social Sciences Review* 15(2) 2012, s. 57–75, 61: “In fact, most of the qualitative research in social sciences could probably be included within the limits of the different degrees of abductive reasoning.” Alun perin Aristoteles, *Organon, Analytica priora*, toinen kirja, luku 25 (apagoge) ja Charles S. Peirce kirjan *Dictionary of Logic* (1867) luvussa *Abduction*. Ks. Charles Hartshorne – Paul Weiss (eds), *The Collected Papers of Charles Sanders Peirce*, Vols. I–VI. Harvard University Press 1931–1935.
65. Barney Glaser – Anselm Strauss, *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Aldine de Gruyter 1967; Anselm Strauss – Juliet Corbin, *Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria*. *Qualitative Sociology* 13 (1990), s. 3–21; Anselm Strauss – Juliet Corbin, *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. Sage 1990 ja Anselm Strauss – Juliet Corbin, *Grounded Theory Methodology: An Overview*, s. 273–285 teoksessa Norman K. Denzin (ed.), *Handbook of Qualitative Research*. Sage 1994.
66. Popper 1935.
67. Aristoteles, *Nikomakhoksen etiikka*. Suomentanut ja selitykset laatinnut Simo Knuuttila. *Gaudeamus* 1989, VI kirja.
68. Ks. oikeudesta yleensä Roscoe Pound, *Mechanical Jurisprudence*. *Columbia Law Review* 8(8) 1908, s. 605–623, 605.
69. Herbert A. Simon, *The business school: a problem in organizational design*. *Journal of Management Studies* 4(1) 1967, s. 1–16, 14–15 ja Herbert A. Simon, *The Science of Design: Creating the Artificial*. *Design Issues* 4(1/2) 1988, s. 67–82, 67. Ks. myös Joan E. van Aken, *Management Research Based on the Paradigm of the Design Sciences: The Quest for Field-Tested and Grounded Technological Rules*. *Journal of Management Studies* 41(2) 2004, s. 219–246; Paul Johannesson – Erik Perjons, *An Introduction to Design Science*. Springer 2014; Eero Kasanen – Kari Lukka – Arto Siitonen, *The Constructive Approach in Management Accounting Research*. *Journal of Management Accounting Research* 5 (1993), s. 243–264 ja Kalle A. Piirainen – Rafael A. Gonzales, *Constructive Synergy in Design Science Research: A Comparative Analysis of Design Science Research and the Constructive Research Approach*. *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 3–4/2013, s. 206–234.

vuoksi ”oikeudellisia”⁷⁰ Oma tiedonintressi ja omat primäärilähteet erottavat käyttäjätasvällisen oikeustieteen muista yhteiskuntatieteistä. Käyttäjätasvällinen oikeustiede on vaihtoehto esimerkiksi oikeustaloustieteelle tai oikeussosiologialle. Sitä ei ole kehitetty pelkästään kauppaoikeutta varten.⁷¹ Kauppaoikeuden ja siviilioikeuden alan⁷² lisäksi sitä voitaisiin periaatteessa soveltaa millä tahansa oikeuden sektorilla⁷³ eli vaikkapa kansainvälisoikeudellisessa,⁷⁴ vero-oikeudellisessa⁷⁵ tai lainoppiin liittyvän oikeudellisen retoriikan tutkimuksessa.⁷⁶

2.3. Johtopäätös

Voidaan todeta, että normaali-oikeustieteen julkaisukäytännöt suurelta osin eivät tue tieteen arvoja. Empirian ja tieteellisen teorianmuodostuksen puutteesta sekä rajoittumisesta enimmäkseen dogmaattiseen, pragmaattiseen ja kansalliskieliseen diskurssiin on seurannut tieteellisen edistyksen puute. Konkreettisesti tämä näkyy esimerkiksi oikeustieteen opinnäytetöissä, joissa aikaisempaa teoriaa ei ole tapana tarkastella tutkimusaukkojen (research gap) löytämiseksi, tutkimusote on kansalliskielinen ja lainopillinen, tieteelliset tutkimusmenetelmät puuttuvat, metodi on tapana kuvata ylimalkaisesti oikeudelliseksi tai oikeusdogmaattiseksi ja primäärilähteiden sijasta käytetään termiä ”oikeuslähteet”.⁷⁷ Voidaan toisaalta myös todeta, että oikeustiedettä on mahdollista harjoittaa myös tieteellisesti.

70. Mäntysaari 2017, s. 19–20. Metodista ks. myös Mäntysaari 2018a.

71. Mäntysaari 2013; Mäntysaari 2016 ja Mäntysaari 2017, luku 7.

72. Ks. esim. Mäntysaari 2017, luku 7.5; Magnus Westerlund, *A Study of EU Data Protection Regulation and Appropriate Security for Digital Services and Platforms*. Åbo Akademi University Press 2018; Mika Reunanen, *Mezzanine Financing: A Comparison between the Finnish and International Financial Market Regulation*. Hanken School of Economics 2019 ja Claes Martinson, *Femton förmögenhetsrättsliga forskningsresultat*. iUSTUS 2018, s. 65–66.

73. Ks. esim. Otto Lagodny – Julius Lagodny, *Law as ‘Argumentative Science’: Functional Transfer of Basics of Scientific Theory*, s. 307–328 teoksessa Khalid Ghanayim – Yuval Shany (eds), *The Quest for Core Values in the Application of Legal Norms: Essays in Honor of Mordechai Kremnitzer*. Springer 2022.

74. Mäntysaari 2017, luku 7.4 ja Outi Korhonen, *From interdisciplinary to x-disciplinary methodology of international law*, s. 246–366 teoksessa Rossana Deplano – Nicholas Tzagourias (eds), *Research Methods in International Law*. Elgar 2021.

75. Mäntysaari 2018b ja Jan Kellgren, *Användarvänlig skatterättsforskning – en kommentar*. Skattenytt 7–8/2018, s. 555–556.

76. Petri Mäntysaari, *Auditorier och retorik*. *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 128(1) 2016, s. 1–42 (Mäntysaari 2016b); Mäntysaari 2017, luku 7.3; Oskar Mossberg, *Avtalets räckvidd I. Om avtals tredjemansverkningar, särskilt vid tredjemansavtal oh direktktav*. iUSTUS 2020, luku 2 ja Linus Roos, *När rätten lägger lagboken åt sidan. En rättsretorisk studie av nämndemannadomar*. Örebro universitet 2022, s. 33.

77. Ida Koivisto – Anni Tuomela, *Lainoppineita vai oikeustieteilijöitä? Näkökulmia perustutkimnon metodiopetuksen kehittämiseen Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa*. *Oikeus* 3/2012, s. 410–432, 415, 417, 419. Ks. myös Christoph Engel – Wolfgang Schön,

3. Yritysten toimintaa käsittelevästä oikeustutkimuksesta

3.1. Johdanto

Tarkastelemme nyt yritysten toimintaa käsittelevää oikeustutkimusta. Tutkimus voi yleisesti olla pragmaattista tai tieteellistä. Tieteellinen tutkimus voi olla teoreettista, jolloin empiria puuttuu, tai empiiristä, jolloin teoriaan otetaan kantaa kvantitatiivisilla tai kvalitatiivisilla tutkimusmetodeilla. Jaolla teoreettiseen ja empiiriseen tutkimukseen ei ole merkitystä katsausartikkeleissa (review article), jotka voivat samanaikaisesti olla kumpaakin.⁷⁸ On myös sellaista empiiristä tutkimusta, jota ei ole ankkuroitu minkään tieteenalan teoriaan. Kun yhteys teoriaan puuttuu, tutkimus on pikemminkin pragmaattista kuin tieteellistä.

Yritysten toimintaa käsittelevä empiirinen oikeustutkimus voi siten julkaisumarkkinoidensa (luku 2) valossa olla ammatillis-pragmaattista, akateemis-pragmaattista tai akateemis-tieteellistä. Ammatillis-pragmaattinen tutkimus kuuluu monen juristin arkipäivään. Akateemis-pragmaattinen tutkimus on akateemista tutkimusta, jota ei ole ankkuroitu minkään tieteenalan teoriaan. Akateemis-pragmaattinen tutkimus voi olla myös empiiristä. Akateemis-tieteellinen tutkimus on ankkuroitu jonkin tieteenalan teoriaan. Se voi olla teoreettista tai empiiristä.

Akateemis-tieteellistä ja empiiristä yritysten toimintaa koskevaa tutkimusta on normaali-oikeustieteessä suhteellisen vähän, koska normaali-oikeustieteessä keskitytään normeihin eikä yritysten toimintaan.⁷⁹ Esimerkiksi lainopin oikeuslähteet eivät suoraan heijasta yritysten toimintaa eivätkä näin ollen ole luotettavia yritysten toimintaa koskevan tutkimuksen primäärilähteitä.⁸⁰

Tässä luvussa annetaan esimerkkejä hyvin runsaasta yritysten toimintaa koskevasta empiirisestä ammatillis-pragmaattisesta (alaluku 3.2.), akateemis-pragmaattisesta (alaluku 3.3.) ja akateemis-tieteellisestä oikeustutkimuksesta (alaluku 3.5.). Luvussa annetaan esimerkkejä myös teoreettisesta akateemis-tieteellisestä oikeustutkimuksesta (alaluku 3.4.). Koska termi ”Law and Strategy” oli keskei-

Vorwort, s. ix–xiv teoksessa Christoph Engel – Wolfgang Schön (Hrsg.), *Das Proprium der Rechtswissenschaft*. Mohr Siebeck 2007, s. ix.

78. Ks. esim. IPBES, Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. IPBES secretariat 2019.

79. Holger Fleischer, *Kautelarpraxis und Privatrecht: Grundfragen und gesellschaftsrechtliche Illustrationen*. *RabelsZ* 82(2) 2018, s. 239–266, 240. (Fleischer 2018a)

80. Kun Teubner tarkasteli tuomioistuimissa käsiteltyjä sopimuksia, hän keskittyi lakiin eikä yritysten käytäntöihin. Gunther Teubner, *Networks as Connected Contracts* (translated by Michelle Everson). Edited with an Introduction by Hugh Collins. Hart Publishing 2011.

nen AV:ssä, on erityistä syytä tarkastella johtamistieteiden teorian ja metodien käyttöä oikeustutkimuksessa (alaluku 3.6.) ja myös Law and Management -tutkimuksessa (alaluku 3.7.). Lopuksi tarkastellaan lyhyesti johtamisperusteista kauppaoikeutta (alaluku 3.8.) ja käyttäjystävällistä kauppaoikeutta (alaluku 3.9.).

3.2. Esimerkkejä ammatillis-pragmaattisesta yritysten toimintaa koskevasta empiirisestä oikeustutkimuksesta

Kirjoittajat voivat julkaista ammatillis-pragmaattista oikeustutkimusta monista syistä. Kirjoittajat voivat esimerkiksi pyrkiä dokumentoimaan hiljaista tietoa. Tyypillistä tällaiselle tutkimukselle on silti kirjoittajan pyrkimys edistää omaa, työnantajan tai toimeksiantajan liiketoimintaa. Se voi esiintyä vaikkapa toimialan edunvalvonnassa tai lainsäädäntöhankkeita varten julkaistuissa lausunnoissa mutta useimmiten ehkä silloin, kun kirjoittajat liputtavat julkaisun avulla asiantuntemustaan markkinoidakseen yrityksille oikeudellisia palveluja. Ammatillis-pragmaattista oikeustutkimusta varten voi olla erillisiä julkaisusarjoja,⁸¹ mutta julkaiseminen voi olla myös vapaamuotoista.

Tällaisesta tutkimuksesta voi olla käytännön hyötyä muillekin kuin yrityksille ja juristeille itselleen. Se voisi periaatteessa toimia empirian lähteenä (primäärilähteenä) sellaisessa akateemis-tieteellisessä oikeustutkimuksessa, jonka lähestymistapa on funktionalistinen. Esimerkiksi jo määritelmänsä mukaan käytäntöjä tarkasteleva funktionalistinen oikeusvertailu⁸² sekä käyttäjystävällinen oikeustiede voisivat hyödyntää ammatillis-pragmaattista tietoa osana primäärilähteitä.

Asiaa voidaan valaista parilla lyhyellä esimerkillä. 1) Kansainväliset asianajotoimistot julkaisivat selvityksiä SPAC-käytännöistä⁸³ liiketoimintansa edistämiseksi. Selvitykset olivat hyödyllinen yritysten tavoitteiden ja käytäntöjen primäärilähde.⁸⁴ 2) Yritysten pääjuristien (CLO) järjestö julkaisi selvityksen siitä, mitä asioita nämä pitävät keskeisinä,⁸⁵ ja asianajotoimisto selvityksen liiketoiminnan

81. Ks. esim. opetus- ja kulttuuriministeriön asetus yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä (119/2019), 2 §; Recht der Internationalen Wirtschaft (RIW) ja Nordisk Tidsskrift for Selskabsret (NTS).

82. Tämä koskee vain osaa oikeusvertailusta. Suurin osa funktionalistisesta oikeusvertailusta on lähinnä pragmaattista lainoppia, perustuu oikeuslähteisiin eikä hyödynnä primäärilähteisiin perustuvaa empiriaa. Ks. alaluku 2.2.

83. Freshfields Bruckhaus Deringer LLP, US SPAC Boom Spreads to Europe with Recent Amsterdam and Frankfurt SPAC Listings and Potential Reform in London, March 2021 ja Norton Rose Fulbright, SPACs: The London alternative. October 2020. Updated in March 2021 to include reference to publication of the UK Listing Review.

84. Petri Mäntysaari, Stocks for All: People's Capitalism in the Twenty-First Century. De Gruyter 2022, luku 5.5.

85. Association of Corporate Counsel, 2024 ACC Chief Legal Officers Survey.

esteistä.⁸⁶ Tällaisia selvityksiä voitaisiin ehkä käyttää lähteenä tarkasteltaessa yritysten oikeudellisten käytäntöjen trendejä.⁸⁷

3.3. Esimerkkejä akateemis-pragmaattisesta yritysten toimintaa koskevasta empiirisestä oikeustutkimuksesta

Määritelmän mukaan akateemis-pragmaattinen tutkimus ei ole tieteellistä tutkimusta. Niinpä akateemis-pragmaattinen oikeustutkimus on tieteelliseltä laadultaan heikkoa. Suurin osa akateemisesta oikeustutkimuksesta on oikeustieteen julkaisukäytäntöjen ja normaali-oikeustieteen valossa pragmaattista. Osa siitä on empiiristä.

Tällaisen oikeustutkimuksen laajaa kirjoa voidaan jälleen havainnollistaa parilla esimerkillä. 1) Euroopan komission tilaamassa tutkimuksessa selvitetiin yritysten due diligence -käytäntöjä sekä sitä, miten niitä voitaisiin tukea.⁸⁸ Tutkimus liittyi asetukseen (EU) 2017/821. 2) Bagleyn kirjan *Winning Legally* tavoitteena oli parantaa yritysjohtajien ja yrityksen lakimiesten välistä kommunikatiota.⁸⁹ Bagley ankkuroi viestinsä esimerkkeihin yrityksen toiminnasta. Joka luvussa oli ”executive summary”, ja viimeinen luku ”Achieving the Advice Advantage” tiivistä koko kirjan.

3.4. Esimerkkejä yritysten toimintaa koskevasta akateemis-tieteellisestä teoreettisesta oikeustutkimuksesta

Tieteellisessä tutkimuksessa kehitetään tieteenalan teoriaa. On merkittävää tieteellistä tutkimusta, joka ei perustu empiriaan. Teoriaa voidaan kehittää muutenkin kuin empiirisesti, koska tieteelliselle teorialle riittää yhteys aikaisempaan teoriaan ja falsifioitavuus (Popper). Tästä muutama esimerkki. 1) Monet yritys-toiminnan sekä sen sääntelyn kannalta keskeisistä taloustieteen teorioista on kehitetty muuten kuin kvantitatiivisilla tutkimusmetodeilla.⁹⁰ Näihin kuuluvat

86. White & Case, *A world of clubs and fences. Changing regulation and the remaking of globalization*. March 2023.

87. Ks. myös Jane Croft, *How general counsel became the corporate ‘voice of conscience’*. Financial Times 28.8.2022 ja Joe Miller, *General counsel seek clarity on rising geopolitical risks*. Financial Times 23.5.2024.

88. European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, Levin Sources and RINA Consulting, *Study on the support system for SME supply chain due diligence – Final report*. Publications Office 2017.

89. Constance E. Bagley, *Winning Legally: How to Use the Law to Create Value, Marshal Resources, and Manage Risk*. Harvard Business School Press 2005, s. 7.

90. Jerold L. Zimmerman, *Conjectures regarding empirical managerial accounting research*. Journal of Accounting and Economics 32(1–3) 2001, s. 411–427, 419.

esimerkiksi Coase (1937),⁹¹ Williamson (1975, 1985),⁹² Jensen ja Meckling (1976)⁹³ sekä Stigler (1971).⁹⁴ 2) Tieteellisten julkaisujen määrän kasvu on johtanut siihen, että katsausartikkeleihin viitataan aikaisempaa useammin.⁹⁵ Katsausartikkeilla on suuri merkitys teorian kehittämisessä.

On myös sellaista yritysten toimintaa koskevaa akateemista ja teoreettista oikeustutkimusta, jonka tieteellisyys perustuu teorian falsifioitavuuteen. Esi-merkkinä voidaan mainita Gilsonin artikkeli Amerikan venture capital -markkinoiden mekanismeista.⁹⁶ Gilsonin artikkeli oli pikemminkin teoreettinen kuin empiirinen, koska lähteenä oli lähinnä kirjallisuus.

Rajanveto teoreettisen ja empiirisen tutkimuksen välillä edellyttää käsitystä tieteenalalle ominaisista primäärilähteistä ja sekundäärilähteistä ja näin ollen tieteenanalan määrittelyä. Kysymystä primäärilähteistä voidaan havainnollistaa Teubnerin laadukkaalla tutkimuksella franchising-yrityksistä ja verkostoista.⁹⁷ Tutkimus edusti sosiologista oikeustiedettä, joka perustui Ehrlichin elävän oikeuden⁹⁸ tapaan erilajisten primäärilähteiden käyttöön.⁹⁹ Se teki tutkimuksesta akateemis-teoreettista ja empiiristä. Teubnerin tutkimus ei varsinaisesti kuulu tässä luvussa käsiteltävään ryhmään, koska kohteena olivat ensisijaisesti Saksan oikeuden periaatteet eikä yritysten toiminta.¹⁰⁰

Esimerkkinä tieteenanalan teorian ja primäärilähteiden merkityksestä teoreettista ja empiiristä tutkimusta eroteltaessa voidaan pitää kahta tähän ryhmään kuuluvaa Ibrahimin artikkelia¹⁰¹ kasvuyritysten rahoituksesta. Voitaisiin sanoa,

91. Ronald H. Coase, *The Nature of the Firm*. *Economica*, New Series 4(16) 1937, s. 386–405. Vaikutuksesta ks. R. H. Coase, *The Nature of the Firm: Influence*. *Journal of Law, Economics, & Organization* 4(1) 1988, s. 33–47.

92. Oliver Williamson, *Markets and Hierarchies: Analysis and Antitrust Implications*. The Free Press 1975 ja Oliver Williamson, *The Economic Institutions of Capitalism*. The Free Press 1985. Ks. myös Bengt Holmström – John Roberts, *The Boundaries of the Firm Revisited*. *Journal of Economic Perspectives* 12(4) 1998, s. 73–94.

93. Michael C. Jensen – William H. Meckling, *Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure*. *Journal of Financial Economics* 3(4) 1976, s. 305–360. Tämän artikkelin merkityksestä vedenjakajana ks. myös William W. Bratton, Jr., *The New Economic Theory of the Firm: Critical Perspectives from History*. *Stanford Law Review* 41(6) 1989, s. 1471–1527, 1477.

94. George J. Stigler, *The Theory of Economic Regulation*. *The Bell Journal of Economics and Management Science* 2(1) 1971, s. 3–21.

95. Peter McMahan – Daniel A. McFarland, *Creative Destruction: The Structural Consequences of Scientific Curation*. *American Sociological Review* 86(2) 2021, s. 341–376.

96. Ronald J. Gilson, *Engineering a Venture Capital Market: Lessons from the American Experience*. *Stanford Law Review* 55(4) 2003, s. 1067–1103.

97. Teubner 2011.

98. Ehrlich 1913, s. 400.

99. Ks. Collins toimittamassaan teoksessa Teubner 2011, s. 28.

100. Ks. Collins toimittamassaan teoksessa Teubner 2011, s. 27.

101. Darian M. Ibrahim, *Should Angel-Backed Start-Ups Reject Venture Capital?* *Michigan Journal of Private Equity and Venture Capital Law* 2(2) 2013, s. 251–269 ja Darian M. Ibrahim, *Equity*

että artikkelit olivat teoreettisia ja että teorian falsifioimista vaikeutettiin testamalla sitä eri lähteillä.¹⁰² Toisaalta primäärilähteet olivat oikeudellisia laajassa mielessä. Niinpä voitaisiin sanoa, että artikkelit perustuivat empiriaan ja että niissä hyödynnettiin Ehrlichin ja Teubnerin tapaan ”elävän oikeuden” primäärilähteitä.

Muista tähän ryhmään kuuluvista esimerkeistä voidaan mainita johtamisperusteiseen kauppaoikeuteen (alaluku 3.8.) kuuluva teoria yrityksestä itsestään päämies-agenttiteorian päämiehenä, teoria tämän yrityksen tavoitteista ja välineistä jokaisessa transaktiossa ja näihin perustuva corporate governance -teoria. Näitä teorioita kehitettiin ja testattiin laajimmin teossarjassa vuodelta 2010¹⁰³ ja teoksessa vuodelta 2022.¹⁰⁴ Tieteenalalle ominaisen abduktiivisen tutkimusotteen ja hermeneuttisen kehän vuoksi raja teoreettisen ja empiirisen tutkimuksen välillä hämärtyi, ja voitaisiin sanoa, että teorat kehitettiin myös empiirisesti.

3.5. Esimerkkejä akateemis-tieteellisestä yritysten toimintaa koskevasta empiirisestä oikeustutkimuksesta

On mahdollista löytää runsaasti esimerkkejä laadukkaasta akateemis-tieteellisestä yritysten toimintaa koskevasta empiirisestä tutkimuksesta, jolla on yhteys oikeuteen. Sellainen tutkimus voidaan periaatteessa jakaa neljään ryhmään sen mukaan, mihin tieteelliseen diskurssiin tutkimuksella on tarkoitus osallistua. Se voi 1) olla deskriptiivistä, ja sillä voidaan pyrkiä vaikuttamaan yhden tai useamman ei-oikeudellisen tieteenalan kehitykseen, 2) kuulua johonkin ei-oikeudelliseen tieteenalaan ja vaikuttaa tämän ei-oikeudellisen tieteenalan kehitykseen, 3) kuulua johonkin oikeus ja jotain -tieteenalaan ja vaikuttaa taustalla olevan ei-oikeudellisen tieteenalan kehitykseen tai 4) kehittää oikeustieteen omaa teoriaa.

Seuraavassa mainitaan muutama esimerkki näistäkin luetellussa järjestyksessä. 1) Aggarwal tutki deskriptiivisessä mutta eri tieteenalojen tutkimukseen rakentuvassa artikkelissaan yritysten päälakimiesten markkinoita.¹⁰⁵ 2) Gunningham ja muut tarkastelivat johtamistieteisiin kuuluvassa artikkelissaan ympäristölainsäädännön noudattamista.¹⁰⁶ He päätyivät siihen, että compliance-kulttuurilla

Crowdfunding: A Market for Lemons? *Minnesota Law Review* 100(2) 2015, s. 561–607.

102. Mäntysaari 2017, s. 79.

103. Petri Mäntysaari, *The Law of Corporate Finance. General Principles and EU Law. Volume I: Cash Flow, Risk, Agency, Information. Volume II: Contracts in General. Volume III: Funding, Exit, Takeovers.* Springer 2010.

104. Mäntysaari 2022.

105. Dhruv Chand Aggarwal, The market for general counsel. *Journal of Empirical Legal Studies* 20(4) 2023, s. 895–940.

106. Neil A. Gunningham – Dorothy Thornton – Robert A. Kagan, Motivating management: Corporate compliance in environmental protection. *Law & Policy* 27(2) 2005, s. 289–316.

on suuri merkitys ympäristölainsäädännön noudattamisessa. Cumming ja muut tarkastelivat rahoitustieteeseen kuuluvassa artikkelissaan asianajotoimistojen roolia venture capital -sijoituksissa.¹⁰⁷ Moedl tarkasteli rahoitustieteeseen kuuluvassa artikkelissaan osakepohjaisen joukkorahoituksen ehtoja, jotka käytännössä sulkevat pois myöhemmän venture capital -rahoituksen.¹⁰⁸ Tunnusomaista tähän toiseen ryhmään kuuluville artikkeleille oli se, että oikeudellisen viitekehyksen ja normien sisältö jäi avoimeksi. Oikeus oli ”black box”, mikä ei sinänsä heikennä tutkimuksen laatua oikeustieteen ulkopuolella.¹⁰⁹ 3) La Portan ja muiden artikkeli *Law and Finance*¹¹⁰ kuului varmaankin poliittiseen taloustieteeseen, oikeustaloustieteeseen ja vertailevaan oikeustieteeseen. Artikkelin tavoitteena oli arvioida oikeusjärjestysten laatua tarkastelemalla yhtiöitä, osakkeenomistajia ja osakkeiden markkina-arvoa. 4) Gilson sovelsi Williamsonin transaktiokustannusteoriaa ja pyrki vahvistamaan empiirisesti, että juristit voivat alentaa transaktiokustannuksia transaktiokustannusinsinööreinä.¹¹¹ Jennejohn¹¹² tarkasteli Gilsonin ja muiden sopimusteoriaa ja sitä, miten sopimuksilla edistetään innovaatioita Boeingin ja muutaman muun suuren yrityksen käytäntöjen valossa. Kuten edellä todettiin, Ibrahimin esimerkkiartikkelit voitaisiin mainita myös tässä neljännessä ryhmässä.¹¹³ Laurikainen-Klami on vastikään kehittänyt sopimusoikeuden teoriaa rakennusurakkaa koskevan empirian perusteella.¹¹⁴ Tähän neljanteen ryhmään kuuluvaa tuotantoa löytyy myös johtamisperusteisessa kauppaoikeudessa, jota tarkastellaan jäljempänä (alaluku 3.8.).

107. Douglas J. Cumming – Giang Nguyen – Anh Viet Pham – Cameron Truong, *Top-tier Law Firm Expertise and Venture Capital Investments: Global Evidence*. European Corporate Governance Institute – Finance Working Paper No. 934/2023.

108. Michael Maximilian Moedl, *Two’s a company, three’s a crowd: Deal breaker terms in equity crowdfunding for prospective venture capital*. *Small Business Economics* 57(2) 2021, s. 927–952. Ks. myös Mäntysaari 2022, s. 758–759.

109. Ks. esim. Nobel-tason tutkimuksesta Daron Acemoglu – Simon Johnson – James A. Robinson, *The Colonial Origins of Comparative Development: An Empirical Investigation*. *American Economic Review* 91(5) 2001, s. 1369–1401, 1395.

110. Rafael La Porta – Florencio Lopez-de-Silanes – Andrei Shleifer – Robert W. Vishny, *Law and Finance*. *Journal of Political Economy* 106(6) 1998, s. 1113–1155.

111. Ronald J. Gilson, *Value Creation by Business Lawyers: Legal Skills and Asset Pricing*. *The Yale Law Journal* 94(2) 1984, s. 239–313, 293.

112. Matthew Jennejohn, *The Private Order of Innovation Networks*. *Stanford Law Review* 68(2) 2016, s. 281–366.

113. Ibrahim 2013 ja Ibrahim 2015.

114. Rosanna Laurikainen-Klami, *Sopimusvelvoitteiden määrittely monimutkaisessa projektialianssissa, esimerkkinä rakennusurakka*. *Lakimies* 2/2025, s. 221–253.

3.6. Johtamistieteiden teorian ja metodien käyttö oikeustutkimuksessa

On vaikea kuvitella mitään ”oikeus ja johtaminen”- tai ”johtaminen ja laki”-tieteenalaa. Johtamista on pidetty pikemminkin taiteena kuin tieteenä.¹¹⁵ Tieteenalana johtaminen on hyvin laaja ja jakautunut lukuisiin eri tutkimuslinjoihin. Jos ”johtaminen ja laki”-tieteenala olisi olemassa, sen pitäisi varmaankin liittyä johonkin johtamistieteiden monista tutkimuslinjoista. Vastaavasta syystä puhumme oikeussosiologiasta, oikeushistoriasta ja oikeustaloustieteestä emmekä esimerkiksi yleisesti ”oikeusyhteiskuntatieteestä”.

Myös johtamistieteeseen kuuluva strategia olisi liian laaja ja hajanainen oikeus ja jotain -tieteenalan perustaksi. On vakiintuneesti tapana erottaa transaktiotaso, operatiivinen taso ja strateginen taso¹¹⁶ sekä myös yksilö- ja järjestelmätaso.¹¹⁷ Vielä 1960-luvulla strategian katsottiin kuuluvan lähinnä sodankäyntiin tai poliittisiin kampanjoihin¹¹⁸ ja strategian käsikirjoina luettiin sodankäynnin klassikoita.¹¹⁹ Johtamistieteessä ei tunneta mitään tiettyä strategiaa, joka sopisi kaikille yrityksille. Strategian tarkoituksena on päinvastoin erottaa kilpailijoista.¹²⁰ Strategian tarkoitus on samalla päinvastainen kuin lain: lain pitäisi olla kaikille sama. Jo sen pitäisi sulkea pois ”oikeus ja strategia”-tieteenala.

Strategiaa voidaan johtamistieteessä tarkastella eri tutkimuslinjoissa, mitä voidaan havainnollistaa Peter Druckerin tuotannolla.¹²¹ 1) Drucker tarkasteli organisaation tarkoitusta ja asemoitumista kirjassaan *The Practice of Management*.¹²² Luvussa *What is our Business?* Drucker suositteli keskittymistä siihen, mistä asiakkaat haluavat maksaa. 2) Drucker tarkasteli yrittäjyyttä ja innovaatioita kirjassaan *Innovation and Entrepreneurship* (1985).¹²³ Hän korosti muutoksiin liittyviä mahdollisuuksia.¹²⁴ Yrittäjyys sinänsä muodostui hänen mielestään käytännöistä.¹²⁵ 3) Drucker käsitteli priorisointia vuonna 1964 kirjassaan *Managing*

115. Simon 1967, s. 14–15.

116. Ks. esim. Mäntysaari 2012, luku 4.7.

117. Herbert A. Simon, *The Sciences of the Artificial*. Third edition. MIT Press 1996.

118. Peter F. Drucker, *Managing for Results: Economic Tasks and Risk-Taking Decisions*. Harper & Row 1986, Preface.

119. Sun Tzu, *Sodankäynnin taito*, noin 500 eaa ja Carl von Clausewitz, *Vom Kriege*, 1832–1834.

120. Ks. esim. Jack Trout – Steve Rivkin, *Differentiate or Die: Survival in Our Era of Killer Competition*. Wiley 2000.

121. Kiitän Othmar Lehneriä lämpimästi Peter F. Druckerin tuotantoa koskevasta asiantuntemuksesta. Druckerin tuotantoa koskevat valinnat perustuvat hänen suosituksiinsa.

122. Peter F. Drucker, *The Practice of Management*. Harper & Row 1954.

123. Peter F. Drucker, *Innovation and Entrepreneurship*. Harper & Row 1985.

124. Drucker 1985, luku *Changing Values and Characteristics*.

125. Drucker 1985, Preface: “Entrepreneurship is neither a science nor an art. It is a practice – – Indeed, what constitutes knowledge in a practice is largely defined by the ends, that is, by the practice.” Vertaa Simon 1967, s. 14–15.

for Results,¹²⁶ jota voidaan pitää klassisena strategian käsikirjana. Drucker väitti vuoden 1986 painoksen johdannossa tämän kirjan olleen ensimmäinen aiheesta ”business strategy”.¹²⁷ 4) Drucker käsitteli strategiaa tietotyöläisen henkilökohtaisella tasolla kirjassaan *The Effective Executive*.¹²⁸ Druckerin mukaan organisaation toimintakykyyn vaikuttavia päätöksiä tehdään monilla organisaation tasoilla.¹²⁹ 5) Drucker tarkasteli organisaation tarkoituksen eli mission selvyuden merkitystä nonprofit-sektorin valossa artikkelissaan *What Business Can Learn from Nonprofits*.¹³⁰ Tästä voidaan esimerkiksi päätellä, että voiton tuottaminen osakkeenomistajille ei voi olla minkään organisaation mielekäs tarkoitus.¹³¹

Voimme tarkastella, miten oikeus on otettu huomioon organisaation tarkoituksen tutkimuslinjassa, jolla on selvin yhteys oikeuteen (mainituista Druckerin julkaisuista 1 ja 5). Niin sanotusta Georgen katsauksesta (George review)¹³² ilmenee, että oikeudellisten seikkojen merkitys on tunnustettu¹³³ ja että joitain laajassa mielessä oikeudellisia ilmiöitä olisi mahdollista tutkia johtamistieteen teorian ja metodien avulla. Bagley pyrki samaan akateemis-pragmaattisen kirjansa artikkeliversiossa, joka oli tieteellisten vaatimusten täyttämiseksi ankkuroitu johtamistieteeseen.¹³⁴ Georgen katsauksessa viitattiin lähinnä eräisiin compliance-toimintoja käsitteleviin julkaisuihin.¹³⁵ Johtamistieteessä ei Georgen katsauksen valossa tutkita sen paremmin normeja kuin oikeudellista viiteke-

126. Peter F. Drucker, *Managing for Results: Economic Tasks and Risk-Taking Decisions*. Harper & Row 1964.

127. Peter F. Drucker, *Managing for Results: Economic Tasks and Risk-Taking Decisions*. Harper & Row 1986, Preface.

128. Peter F. Drucker, *The Effective Executive*. HarperCollins 1967, Preface.

129. Drucker 1967, s. 9.

130. Peter F. Drucker, *What Business Can Learn from Nonprofits: The best management practice and most innovative methods now come from the Girl Scouts and the Salvation Army*. *Harvard Business Review* July–August 1989, s. 88–93.

131. Ei myöskään voiton maksimointi. Se oli ymmärretty taloustieteessä jo 1950-luvulla. Armen A. Alchian, *Uncertainty, Evolution, and Economic Theory*. *Journal of Political Economy* 58(3) 1950, s. 211–221, 213 ja Mäntysaari 2012, s. 86.

132. Gerard George – Martine R. Haas – Anita M. McGahan – Simon J. D. Schillebeeckx – Paul Tracey, *Purpose in the For-Profit Firm: A Review and Framework for Management Research*. *Journal of Management* 49(6) 2023, s. 1841–1869.

133. Sana ”legal” mainitaan selvityksen tekstissä neljä kertaa. Ks. esim. George ym. 2023, s. 1855.

134. Constance E. Bagley, *Winning Legally: The Value of Legal Astuteness*. *The Academy of Management Review* 33(2) 2008, s. 378–390.

135. Menno D. T. de Jong – Gabriel Huluba – Ardion D. Beldadde Jong, *Different Shades of Greenwashing: Consumers’ Reactions to Environmental Lies, Half-Lies, and Organizations Taking Credit for Following Legal Obligations*. *Journal of Business and Technical Communication* 34(1) 2019, s. 38–76; Hans Bonde Christensen – Luzi Hail – Christian Leuz, *Mandatory CSR and Sustainability Reporting: Economic Analysis and Literature Review*. European Corporate Governance Institute – Finance Working Paper No. 623/2019; Gunningham – Thornton – Kagan 2005; Joseph A. McKinney – Carlos W. Moore, *International bribery: Does a written code of ethics make a difference in perceptions of business professionals*. *Journal of Business Ethics* 79(1) 2008, s. 103–111 ja Rajib Sanyal, *Determinants of bribery in*

hystäkään. Oikeus on tyypillisesti ”black box”. Georgen katsaus ei anna viitteitä oikeus ja johtaminen -tieteenalan olemassaolosta eikä myöskään minkään oikeus ja strategia -tieteenalan olemassaolosta.

Vaikka johtamistieteessä tällaista suuntautumista ei olisikaan, mikään ei estä yhdistämästä mitä tahansa kahden ilmiön paria¹³⁶ tieteen ulkopuolella. Johtaminen ja oikeus on yhdistetty esimerkiksi Law and Management -liikkeessä (alaluku 3.7.).

3.7. Law and Management

Law and Management -liikkeellä on oma sivunsa Wikipediassa¹³⁷ ja oma kotisivunsa.¹³⁸ A) Wikipediassa se vaikuttaa pikemminkin sosiaaliselta liikkeeltä kuin tieteelliseltä tutkimusohjelmalta. Wikipediassa pyritään luomaan sosiaalinen hierarkia ja markkinoimaan tutkijoita kertomalla, keiden työhön tässä liikkeessä viitataan – eli toisin sanoen halutaan viitattavan. B) Kotisivujen luonne on toinen. Liikkeen mottona on kotisivujen mukaan ”a global research network to analyse firm legal performance”. Sivuilla luetellaan lukuisia ”key articles” ja muita lähteitä. Koska sisällön analyysi ja luokittelu puuttuvat, kotisivut eivät tarjoa katsausartikkelin tapaista kriittistä tietoa Law and Management -liikkeen tutkimuksen sisällöstä ja laadusta. Se näyttää vakiintumattomalta, mikä on tällä sektorilla jo todettakin.¹³⁹ Mukaan otettujen lähteiden laatu ja aihepiirit vaihtelevat. Osittain mukaan on otettu laadukkaita artikkeleita piirin ulkopuolelta. Laadukkaista artikkeleista voidaan mainita esimerkiksi Gilsonin artikkeli transaktiokustannusinsinööreistä¹⁴⁰ sekä LoPuckin ja Weyrauchin artikkeli A Theory of Legal Strategy,¹⁴¹ jossa käsiteltiin juristien tuomioistuinretoriikkaa ja taktiikkaa. Ne ovat luonteeltaan hyvin erilaisia, mikä kuvastaa hyvin sitä, että Law and Management -diskurssissa oikeudellisella strategialla on saatettu tarkoittaa eri asioita.¹⁴²

international business: The cultural and economic factors. *Journal of Business Ethics* 59(1/2) 2005, s. 139–145.

136. Kuten oikeutta ja moottoripyörän kunnossapitoa.

137. https://en.wikipedia.org/wiki/Law_and_management.

138. <https://lawandmanagement.com/>.

139. Robert C. Bird – Justin W. Evans, What is the impact of legal strategy? *American Business Law Journal* 61(2) 2024, s. 113–133, luku 4.2 Ks. myös Annola – Vahtera 2024, s. 953.

140. Gilson 1984.

141. Lynn M. LoPucki – Walter O. Weyrauch, A Theory of Legal Strategy. *Duke Law Journal* 49(6) 2000, s. 1405–1486.

142. Antoine Masson – Mary J. Shariff, Through the Legal Looking Glass: Exploring the Concept of Corporate Legal Strategy. *European Business Law Review* 22(1) 2011, s. 51–77, s. 52: ”The first perspective (and also one of the earliest assertions of ”legal strategy theory”) is that a legal strategy is a strategy constructed in order to achieve a desired legal result. The second

Sekä kotisivuilla että Wikipediassa mainitaan Birdin artikkeli Pathways of legal strategy.¹⁴³ Koska Annola ja Vahtera korostivat tämän artikkelin merkitystä, sen luonnetta pitää tarkastella lähemmin.

Birdin lähtökohtana oli, että strategia oli ”kuuma” aihe ja että lain ja strategian yhteyttä ei ollut käsitelty aiemmin.¹⁴⁴ Bird viittasi siitä huolimatta runsaaseen strategiaan eri ulottuvuuksia koskevaan kirjallisuuteen,¹⁴⁵ käsitteli yritysten vaikuttamista lainsäädäntöön mainitsematta Nobel-palkittua Stigleria¹⁴⁶ ja kertoi sen jälkeen aikaisemmasta strategiaan ja lain yhdistävästä kirjallisuudesta. Birdin artikkeli ei siis ollut ensimmäinen, mutta Birdin mukaan aikaisempi kirjallisuus oli kehittymätöntä.¹⁴⁷ Bird väitti, että yrityksen oikeudelliset toiminnot olivat samalla viivalla kuin IT parikymmentä vuotta aikaisemmin.¹⁴⁸ Bird erotti IT-strategian inspiroimana erilaisia lähestymistapoja oikeudellisiin resursseihin.¹⁴⁹ Birdin mukaan niistä ei kuitenkaan voida päätellä, mikä strategia olisi yritykselle oikea tai väärä, koska yritykset ovat erilaisia.¹⁵⁰ Oikeus oli Birdin artikkelissa musta laatikko eli läpinäkymätön.

Birdin artikkelista paistavat historiattomuus ja aikaisemman oikeudellisen tiedon aliarvostaminen. Oikeudellisten seikkojen strategista merkitystä ei keksinyt Bird eikä Law and Strategy -tutkimus. Valtiot ymmärsivät oikeudellisten seikkojen merkityksen yrityksille viimeistään 1800-luvun toisella puoliskolla, mikä näkyi esimerkiksi yhtiöoikeuden normatiivisen järjestelmän nopeana leviämisenä eri maihin,¹⁵¹ kauppaoikeuden kansallisina kodifikaatioina ja yritystoiminnan vapauttamisena. Kansalliset oikeusjärjestykset mahdollistivat suur yritysten nousun. Sitä voidaan havainnollistaa Alfred Nobelin yritystoiminnalla. Kun Alfred Nobel kuoli 1896, hänellä oli 355 patenttia ja yli 90 tehdasta yli 20 maassa. Nobelin liiketoiminta oli organisoitu kehittyneillä yhtiöoikeudellisilla rakenteilla, joihin kuuluivat myös trustit.¹⁵² Amerikan tunnetuin yhtiöoikeudel-

perspective is that a legal strategy is simply an extension or continuation of an economic strategy advanced in a legal form.”

143. Robert C. Bird, Pathways of Legal Strategy. *Stanford Journal of Law, Business, and Finance* 14(1) 2008.

144. Bird 2008, Abstract.

145. Bird 2008, s. 2.

146. Stigler 1971.

147. Bird 2008, s. 7. Sivulla mainitaan Hinthorne, Siedel, Holloway ja Bagley. Bird 2008, s. 8: “Work by Bagley and her theoretical predecessors represent the embryonic stage of a potentially robust stream of legal strategy.”

148. Bird 2008, s. 10.

149. Bird 2008, s. 10: “Each stage articulated in Figure 1 presents a different approach to legal resources.” Niitä ovat “avoidance”, “compliance”, “prevention”, “advantage” ja “transformation”.

150. Bird 2008, s.11.

151. Mäntysaari 2022, s. 68–69.

152. Nitroglycerin Aktiebolaget perustettiin 1864. Alfred Nobelin yhtiöt Saksassa ja Britanniassa yhdistettiin 1886 holdingyhtiössä nimeltään Nobel Dynamite Trust Company. Se muistutti jo modernia monikansallista yritystä. Vuonna 1887 Nobelin yhtiöt Ranskassa, Espanjassa ja

linen yliverstaista kilpailuetua tuottava rakenne oli tähän aikaan Standard Oil -yhtiön Trust Agreement, jonka vuoden 1882 version kehitti yhtiön päälakimies Samuel C. T. Dodd.¹⁵³ Liittovaltio puuttui vastaaviin järjestelyihin antitrust-lainsäädännöllä,¹⁵⁴ mikä heijasti ymmärrystä strategian ja sääntelyn välisestä yhteydestä. John Pierpont Morgan osoitti yritysjohton ymmärtäneen oikeudellisten seikkojen merkityksen oikein todetessaan: “Well, I don’t know as I want a lawyer to tell me what I cannot do. I hire him to tell how to do what I want to do.” Saksassa 1900-luvun tärkein yksittäinen suuryritysten strategiaan ja erityisesti organisaation tarkoitusta koskevaan kestävään oikeudelliseen diskurssiin vaikuttanut henkilö oli varmaankin Walter Rathenau.¹⁵⁵ Rathenaun perua on se, että saksalaisen, ranskalaisen tai itävaltalaisen osakeyhtiön ja pörssiyrityksen johdolla on vielä nykyäänkin velvollisuus edistää yrityksen etua (Unternehmensinteresse, l’intérêt social).¹⁵⁶ Rathenaulla oli vaikutusta myös Amerikassa.¹⁵⁷

Birdin artikkelia laadukkaampi on Massonin ja Bouthinon-Dumas’n artikkeli Law and Management -lähestymistavasta.¹⁵⁸ Masson ja Bouthinon-Dumas nimesivät tämän lähestymistavan, määrittivät sen ja kertoivat, mikä erottaa sen oikeustaloustieteestä. Toisin kuin oikeustaloustieteessä tällä lähestymistavalla ei arvioida normien tai oikeusjärjestyksen tehokkuutta¹⁵⁹ vaan keskitytään yrityksiin. Heidän lähestymistapansa on ”pragmaattinen” suhteessa oikeuteen.¹⁶⁰ Oikeudella ei Massonin ja Bouthinon-Dumas’n mukaan ole mekanistista tai

Sveitsissä yhdistettiin yhtiöksi Société Centrale (the Latin Trust). Kuollessaan Alfred Nobel omisti 6 % Nobel Dynamite Trustin ja 2 % Latin Trustin osakkeista.

153. Holger Fleischer – Konstantin Horn, *Berühmte Gesellschaftsverträge unter dem Brennglas: Das Standard Oil Trust Agreement von 1882*. *RabelsZ* 83(3) 2019, s. 507–543 ja Mäntysaari 2022, s. 61.

154. *The Anti-Trust Act, 2.7.1890*.

155. Walter Rathenau, *Vom Aktienwesen – Eine geschäftliche Betrachtung*. S. Fischer Verlag 1917.

156. *Deutscher Corporate Governance Kodex; Code de gouvernement d’entreprise des sociétés cotées (Afep-Medef); Österreichischer Corporate Governance Kodex; Holger Fleischer, Unternehmensinteresse und intérêt social: Schlüsselfiguren aktienrechtlichen Denkens in Deutschland und Frankreich. Zeitschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht* 47(5) 2018, s. 703–734 (Fleischer 2018b); Peter Forstmoser, *Profit: Das Mass aller Dinge?: zur Aufgabe börsenkotierter Unternehmen*, s. 55–86 teoksessa Roger Zäch – Christine Breining-Kaufmann – Peter Breitschmid – Wolfgang Portmann – Andreas Thier – Wolfgang Ernst – Paul Oberhammer (Hrsg.), *Individuum und Verband: Festgabe zum schweizerischen Juristentag*. Schulthess 2006 ja Mäntysaari 2022, luku 2.4.13.

157. Adolf A. Berle – Gardiner C. Means, *The Modern Corporation and Private Property*. Transaction Publishers 1932, Book Four, luku IV. Ks myös Mäntysaari 2022, s. 134.

158. Antoine Masson – Hugues Bouthinon-Dumas, *L’approche “Law & Management”*. *Revue Trimestrielle de Droit Commercial et de Droit Économique* 2/2011, s. 233–254. <https://scholar.google.fr/sivuston kautta saatavilla oleva versio>. Ks. myös Hugues Bouthinon-Dumas – Antoine Masson, *Stratégies juridiques des acteurs économiques*. Larcier 2012.

159. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 234–235.

160. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 238.

yhtäläistä vaikutusta yrityksiin.¹⁶¹ Yritysten toimintaan keskittyminen kuvastaa kulttuurista yhteyttä saksalais-ranskalaiseen yritysteoriaan,¹⁶² jota amerikkalaisessa diskursussa ei juuri tunneta.¹⁶³ Artikkelissa tarkastellaan laajasti lakiasioiden hoitamiseen osallistuvia toimijoita ja käsitellään myös strategiaa.

Massonin ja Bouthinon-Dumas'n lähestymistapa on kuitenkin ongelmallinen viidellä tavalla. 1) Näkökulma on sisäisesti ristiriitainen. Massonin ja Bouthinon-Dumas'n mukaan lähestymistavassa keskitytään siihen, miten taloudelliset toimijat voivat hyödyntää voimassa olevaa oikeutta.¹⁶⁴ Itse he eivät siihen kuitenkaan keskity, koska tarkastelun kohteeksi on valittu erityisesti lakiasiainosastot, lakiasiaainfunktio tai yrityksen oikeudelliset resurssit. 2) Yhteys oikeustieteeseen on kyseenalainen. Jos tarkastelun kohteena ovat lakiasiainosastot (*les ressorts juridiques*) ja niiden vaikutus yritysten suoriutumiseen (*la performance des entreprises*), oikeus jää mustaksi laatikoksi (*black box*).¹⁶⁵ Vastaavasti voitaisiin tarkastella esimerkiksi hallituksen rakenteen vaikutusta yrityksen suoriutumiseen, mitä ei-oikeudellisessa corporate governance -tutkimuksessa on tehtykin.¹⁶⁶ Normaali-oikeustieteessä sen sijaan tarkastellaan nimenomaan oikeutta. Oikeustieteessä oikeus ei voi jäädä mustaksi laatikoksi. Law and Management -lähestymistapa näyttäisi Massonin ja Bouthinon-Dumas'n artikkelin valossa sopivan paremmin johtamistieteeseen, jolloin se pitäisi ankkuroida johtamistieteen teoriaan. Tästä antoivat viitteitä myös Bird ja Evans.¹⁶⁷ Johtamistieteessä on jo tarkasteltu compliance-toimintoja, jotka Massonin ja Bouthinon-Dumas'n artikkelissakin mainitaan.¹⁶⁸ 3) Massonin ja Bouthinon-Dumas'n lähestymistapa ei kerro, mitä yritysten konkreettisesti pitäisi tehdä liiketoiminnassaan transaktiotasolla, operatiivisella tasolla ja strategisella tasolla. Markkinoiden sääntelyn default-normi on vapaus,¹⁶⁹ ja kontingenssiteorian mukaan ei ole mitään yhtä oikeaa tapaa organisoida yritystä.¹⁷⁰ 4) Yrityksille oikeus ei ole musta laatikko. J. P. Morganin vaatimuksen ja Aristoteleen fronesiksen valossa tarvitaan teo-

161. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 235.

162. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 236 (*l'École de Rennes*) ja Mäntysaari 2022, s. 196.

163. Ks. Mäntysaari 2022, luku 2.5.

164. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 234–235.

165. Ks. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 238–239, 242.

166. Ks. esim. Milena Petrova, Board structure and market performance: Does one solution fit all? *Journal of Financial Research* 46(S1) 2023, s. 7–27.

167. Bird – Evans 2024, luku 3.2.2.

168. Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 246.

169. Elinor Ostrom, *Understanding Institutional Diversity*. Princeton University Press 2005 ja Elinor Ostrom, *Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems*. *American Economic Review* 100(3) 2010, s. 641–672.

170. Joan Woodward, *Management and Technology*. Problems of progress in industry series, No. 3. Her Majesty's Stationery Office 1958 ja Claudia Bird Schoonhoven, Problems with Contingency Theory: Testing Assumptions Hidden within the Language of Contingency "Theory". *Administrative Science Quarterly* 26(3) 1981, s. 349–377. Ks. myös Masson – Bouthinon-Dumas 2011, s. 244 lakiasiainosaston organisoinnista.

ria kertomaan, mitkä yrityksen tavoitteet ovat transaktiotasolla, operatiivisella tasolla ja strategisella tasolla ja miten se voi ne saavuttaa oikeudellisilla välineillä ja käytännöillä. 5) Perusongelmiensa vuoksi lähestymistavan on vaikea ylittää tieteellisyyskynnystä millään tieteen sektorilla eikä se ole yrityksen kannalta kovin pragmaattinenkaan.

Lähestymistavan ongelmilla on pakostakin vaikutusta julkaisemiskäytäntöihin. Bird ja Evans havaitsivat, että vain pieni osa julkaistusta Law and Strategy -tutkimuksesta oli empiiristä,¹⁷¹ että teorianmuodostus puuttuu ja että oppia pitäisi hakea johtamistieteistä.¹⁷² He havaitsivat myös, että tämä liike perustui julkaisu- ja siteerauskäytännöiltään suurelta osin sosiaalisiin suhteisiin.¹⁷³

Voidaan jälleen todeta, että pelkkä kahden ilmiön, kuten johtamisen ja oikeuden, samanaikainen olemassaolo ei tee tieteenalaa.

3.8. Johtamisperusteinen kauppaoikeus

Johtamisperusteinen kauppaoikeus (den ledningsbaserade handelsrätten, management-based commercial law) on kehitetty poistamaan kauppaoikeuden teoria-, empiirisyys- ja tieteellisyysvaje sekä oikeudellisen tutkimuksen puutteellinen yhteys yritysten käytäntöihin.¹⁷⁴ Samalla on ollut tarkoitus siirtyä kauppaoikeuden kehityksessä kolmannelta vaiheesta eli uudesta lex mercatoriasta viimeinkin neljänteen vaiheeseen eli jättää diskursiivisen formaation vaihe¹⁷⁵ ja ylittää tieteellisyyskynnys.

Jotta tähän päästäisiin, piti samalla kehittää uusi, laajempi oikeudellinen tieteenala, jonka osa-alueeksi johtamisperusteinen kauppaoikeus voitiin määritellä. Uusi tieteenala oli käyttäjäystävällinen oikeustiede, jota on jo tarkasteltu edellä (alaluku 2.2.).

Johtamisperusteisessa kauppaoikeudessa on yleinen osa ja erityinen osa. Yleisessä osassa johtamisperusteinen kauppaoikeus määritellään tieteenalana.¹⁷⁶ Johtamisperusteisessa kauppaoikeudessa tutkitaan, kuinka yritys ideaalityypinä (Weber) voi päästä tavoitteisiinsa oikeudellisilla välineillä ja käytännöillä markkinakonteksteissa. Yleisen osan mukaan yrityksen perimmäinen tavoite

171. Bird – Evans 2024, luku 4.2.

172. Bird – Evans 2024, luku 4.2. Aikaisemman teorianmuodostuksen puutteesta ks. myös Annola – Vahtera 2024, s. 938. Teoriaa saatetaan ”olla luomassa”.

173. Bird – Evans 2024, luku 3.2.2: “The primary (though not exclusive) academic home of LAS has been the ALSB, an academic organization of law teachers in business schools. The authors of all three seed papers are long-standing ALSB members, and LAS manuscripts regularly appear at ALSB conferences.”

174. Näistä puutteista esim. Fleischer 2018a, s. 240 ja Engel – Schön 2007, s. ix.

175. Michel Foucault, *L'Archéologie de savoir*. Editions Gallimard 1969, luku 6.

176. Yleisesti Mäntysaari 2011; Mäntysaari 2012, luku 4; Mäntysaari 2014 ja Mäntysaari 2017, luku 7.5.5.

on olemassaolo.¹⁷⁷ Sen lisäksi yrityksellä on jokaisessa transaktiossa tietyt yleiset tavoitteet (vaihdannan, riskin, päämies-agenttisuhteiden ja informaation hallinnan)¹⁷⁸ ja yritys käyttää jokaisessa transaktiossa tietynlaisia oikeudellisia välineitä ja käytäntöjä (yritysmuotoja, sopimuksia, lain noudattamisen tai rikkomisen organisointia [compliance], päämies-agenttisuhteiden hallinnan käytäntöjä, informaation hallinnan käytäntöjä).¹⁷⁹ Teoriassa erotetaan strateginen taso, operatiivinen taso ja transaktiotaso.¹⁸⁰ Yrityksillä on lähtökohtaisesti samat yleiset tavoitteet kaikilla kolmella tasolla. Teorian tavoitteena on kuvata yritysten ja markkinoiden toimintaa holistisemmin ja realistisemmin kuin Williamsonin transaktiokustannusteoria ja neoklassinen talousteoria.¹⁸¹

Erityinen osa liittyy erityisiin markkinakonteksteihin. Yleisten tavoitteiden lisäksi yrityksillä on erityisissä konteksteissa erityisiä tavoitteita. Yritykset käyttävät niissä yleisten oikeudellisten välineiden ja käytäntöjen lisäksi erityisiä välineitä ja käytäntöjä.

Erityisiä konteksteja on lukematon määrä, joten yleistä teoriaa voidaan pyrkiä falsifioimaan tai täydentämään erityisten kontekstien empiirisellä tutkimuksella ja teorianmuodostuksella. Teorian kehittämistä varten valittuina konteksteina voivat toimia vaikkapa corporate governance¹⁸² tai sähkön kauppaa eurooppalaisilla tukkumarkkinoilla.¹⁸³

Teorianmuodostuksen tieteellisyysväite perustuu primäärilähteiden käyttöön (empiriin), abduktiiviseen tutkimusotteeseen ja holistiseen näkökulmaan. Primäärilähteenä toimii yritysten käyttämien oikeudellisten välineiden ja käytäntöjen dokumentaatio. Abduktiivinen tutkimusote merkitsee teorian kehittämistä dokumentaatioon perehdyttäessä ja hermeneuttista kehää. Muiden tieteenalojen tutkimus voidaan ottaa huomioon niin sanottuina metoditeorioina.

177. Mäntysaari 2012, luku 4.4.

178. Mäntysaari 2010, Volume I, luku 2.2 ja Mäntysaari 2012, luku 4.5. Vertaa Masson – Shariff 2011, s. 76: ”Legal Strategy: An intentional use or misuse of legal latitude to improve firm performance by minimizing risk, maximizing opportunity and controlling outcomes.” Määritelmä ei ole mielekäs riskinhallinnan kannalta, koska rationaaliset yritykset eivät pyri minimoimaan riskiä. Riskiä voidaan välttää (avoid), siirtää (transfer), alentaa (mitigate) tai hyväksyä (accept). Yritystoiminta perustuu riskinottoon. Riskinhallinnasta lähemmin Mäntysaari 2010, Volume I, luku 4 sekä Mäntysaari 2010, Volume II. Massonin ja Shariffin määritelmä ei ole mielekäs mahdollisuuksien maksimoimisen kannalta, koska jokainen mielekäs sijoitus ja sopimus tosiasiallisesti rajoittaa toimintavapautta. Massonin ja Shariffin mahdollisuuksien maksimoiminen tunnetaan Suomessa vanhastaan sanontana ”huoleton on hevosen mies”.

179. Yksityiskohtaisemmin Mäntysaari 2010, Volume I. Tiivistetysti Mäntysaari 2012, luku 4.6.

180. Ks. esim. oikeudellisesta riskistä Mäntysaari 2010, Volume I, luku 4.3.

181. Mäntysaari 2012, luku 4.9 ja Mäntysaari 2014.

182. Petri Mäntysaari, Comparative Corporate Governance: Shareholders as a Rule-maker. Springer 2005, luku 2.3; Mäntysaari 2010, Volume I, luvut 8.1 ja 8.2; Mäntysaari 2012, luvut 7–9 ja Mäntysaari 2022, luku 2.3.3.

183. Mäntysaari 2015, s. 3–4 ja luku 2.5.

Holistinen näkökulma edistää kehitteillä olevan teorian haastamista monella tavalla (metoditeorioilla, erilaisilla primäärilähteillä) tutkimusprosessin aikana. Lopputuloksena on falsifioitava teoria.¹⁸⁴

Yrityksen kannalta relevantin oikeudellisen sääntelyn tunnistaminen on tutkimuksen tulos. Kun sääntelyn relevanssia arvioidaan ideaalityyppisen yrityksen näkökulmasta, sääntelyn relevanssille on viitekehys. Tarkastelun alkaminen tietystä pisteestä eli ideaalityyppisen toimijan tavoitteista, käytännöistä ja välineistä auttaa hahmottamaan relevanttia sääntelyä globalisoituvassa maailmassa ja pluralisoituvassa oikeusjärjestyksessä.¹⁸⁵

Metodia ja teorioiden falsifioitavuutta voidaan havainnollistaa parilla esimerkillä. 1) Kolmiosaisessa teoksessa *The Law of Corporate Finance* tarkasteltiin yritysrahoitusta yrityksen itsensä näkökulmasta.¹⁸⁶ Tästä pisteestä lähtevä näkökulma antoi mahdollisuuden kuvata yritysrahoitusta eri tavalla kuin oikeusdogmatiikan näkökulma.¹⁸⁷ Samalla pyrittiin tosiasiallisesti falsifioimaan Jensen ja Meckling (1976) yritysten oikeudellisen viitekehysten kuvaajana. Päämies-agenttiteorian päämieheksi valittiin teoksessa yritys itse. Muut olivat yrityksen agentteja.¹⁸⁸ Rahoituksen agenttikustannukset olivat yrityksen kustannuksia.¹⁸⁹ Tavoitteena oli kehitettävän teorian falsifioitavuus. Kehitetyn teorian falsifioimista pyrittiin silti vaikeuttamaan käyttämällä monenlaisia primäärilähteitä, jotka ulottuivat sopimuskäytännöstä yritysten soveltamaan lainsäädäntöön, sekä soveltamalla teoriaa abduktiivisella tutkimusotteella moniin ilmiöihin.¹⁹⁰

2) Johtamisperusteisen kauppaoikeuden opinnäytetöissä metodi muodostuu eri elementeistä. Tieteenalakohtaiset primäärilähteet muodostuvat oikeudellisten välineiden ja käytäntöjen dokumentaatiosta samaan tapaan kuin Ehrlichin elävässä oikeudessa tai Teubnerin sosiologisessa oikeustieteessä (alaluku 3.4.). Sekundäärilähteet antavat tietoa siitä, miten yritys käyttää oikeudellisia välineitä ja käytäntöjä saavuttaakseen tavoitteensa valitussa markkinakontekstissa. Primäärilähteisiin perustuvaa empiriaa voidaan täydentää muilla empiirisillä tutkimusmetodeilla, kuten haastatteluilla. Methodiin kuuluvat olennaisena osana metoditeoriat (method theory) eli muiden tieteenalojen tutkimus, joka täydentää oman tieteenalan teoriaa (domain theory).¹⁹¹ Käytännössä metoditeorian on luontevinta käyttää taloustieteen tutkimusta. Metoditeoriaan kuuluu myös

184. Mäntysaari 2017, luku 3.4.7.

185. Ks. esim. sähkömarkkinoista Mäntysaari 2015, luku 3.1 ja Petri Mäntysaari, *EU Regulation of Energy Trading*, luku teoksessa Sacha Garben – Laurence Gormley – Olivia A. Woolley (eds), *Oxford Encyclopedia of EU Law*. Oxford University Press 2023.

186. Mäntysaari 2010, Volume I, s. 1.

187. Vertaa Eilis Ferran, *Corporate Finance Law*. Oxford University Press 2008.

188. Mäntysaari 2010, Volume I, luvut 8 ja 9.

189. Mäntysaari 2010, Volume III, s. 16–17.

190. Mäntysaari 2017, luvut 2.6 ja 2.7.

191. Lukka – Vinnari 2014 ja Lukka – Vinnari 2016.

oikeusdogmaattinen tutkimus. Opinnäytteen teoriajakso muodostuu näin ollen tieteenalan omasta teoriasta sekä metoditeoriasta. Opinnäytteen teoriajakson pitäisi tuottaa ne yksilöidyt kysymykset, joihin empiirisessä jaksossa keskitytään, sekä muodostaa se viitekehys, jota käytetään empiirisen jakson tuloksia arvioitaessa. Tuloksena voi olla aikaisemman teorian vahvistaminen, täydentäminen tai falsifioiminen.

3.9. Käyttäjästävällinen kauppaoikeus

Oikeudellisia välineitä ja käytäntöjä käyttävät markkinoilla tavoitteidensa saavuttamiseksi muutkin ideaalityypiset toimijat kuin yritykset. Kun käyttäjien joukko jätetään avoimeksi, voidaan yleisemmin puhua käyttäjästävällisestä kauppaoikeudesta. Oikeudellisiin välineisiin ja käytäntöihin turvautuu esimerkiksi valtio. Valtion käyttämistä välineistä tärkein on lainsäädäntö.

Valtiot voivat painottaa lainsäädännössään eri asioita.¹⁹² Ei ole mitään yhtä oikeaa tapaa muotoilla ja yhdistää markkinoiden kannalta välttämättömiä sääntöjä.¹⁹³ On kuitenkin mahdollista määritellä jotkin oikeuden sektorit falsifioitavan teorian avulla sekä löytää tai kehittää niitä varten sääntelyn designperiaatteita. Designperiaatteita voidaan löytää esimerkiksi funktionaalisella oikeusvertailulla tai oikeushistoriallisella tutkimuksella taikka löytää ja kehittää niitä käyttäjästävällisessä kauppaoikeudessa.¹⁹⁴ Emme tarkastele sitä enempää, koska tässä kirjoituksessa keskitytään yritysten käytäntöjä koskevaan oikeustutkimukseen.

Mainittakoon silti, että käyttäjästävällinen kauppaoikeus antaa näkökulmansa, holistisemman tutkimusotteensa, omien metodiensa ja oman teorianmuodostuksensa vuoksi mahdollisuuden kuvata sääntelyä toisin kuin oikeustaloustieteeseen tai oikeusdogmatiikkaan perustuva tutkimus.¹⁹⁵ Käyttäjästävällisessä kauppaoikeudessa voidaan esimerkiksi pyrkiä falsifioimaan Kraakmanin ja muiden oikeustaloustieteeseen perustuva yhtiöoikeusteoria.¹⁹⁶

192. Susan Strange, *States and Markets*. Bloomsbury 1988.

193. Ks. esim. Ostrom 2005, s. 229, 220. Ks. myös kontingenssiteoria (contingency theory). Woodward 1958 ja Schoonhoven 1981.

194. Ks. Mäntysaari 2022.

195. Vertaa esim. rahoitusmarkkinoiden sääntelystä Mäntysaari 2022, s. 883 vastaan Columbia-yliopisto: Merritt B. Fox – Lawrence R. Glosten – Edward F. Greene – Menesh S. Patel (eds), *Securities Market Issues for the 21st Century*. Prepared in connection with The New Special Study a project of Columbia Law School & Columbia Business School's Program in the Law and Economics of Capital Markets. 2018 ja Merritt B. Fox – Lawrence R. Glosten – Gabriel V. Rauterberg, *The New Stock Market: Law, Economics, and Policy*. Columbia University Press 2019.

196. Mäntysaari 2022, s. 55 vastaan Reinier Kraakman – John Armour – Paul Davies – Luca Enriques – Henry Hansmann – Gerard Hertig – Klaus Hopt – Hideki Kanda – Edward Rock, *The*

4. Oikeustieteen julkaisukäytännöistä Annolan ja Vahteran artikkelin valossa

Voimme nyt palata oikeustieteen julkaisukäytäntöihin. AV julkaistiin Lakimies-aikakauskirjassa, joka on määritelty Julkaisufoorumin tasolle 2. Tämän tason julkaisukanavat ovat tieteellisen tutkimuksen julkaisukanavia. Se asettaa vaatimuksia laadunarvioinnille: ”Tieteellisten kirjoitusten laadunarvioinnin on oltava parhaiden käytäntöjen mukaista.”¹⁹⁷ Niinpä AV:n julkaisemisesta voidaan päätellä jotain Suomen oikeustieteen tieteellisestä tasosta.

AV vahvistaa osaltaan sen, että normaali-oikeustieteen julkaisukäytännöt ovat kansallisia, kansalliskielisiä ja lainoppiin keskittyviä. Lainoppi mainittiin artikkelissa 33 kertaa. Lähdeviittauksia oli merkillepantavan vähän. Kahdeksalla sivulla alaviitteitä oli korkeintaan yksi. Vaikka lähteitä oli vähän, suomalaisten ja suomenkielisten lähteiden osuus oli suuri. Viitattuja pelkästään ei-suomalaisten kirjoittajien julkaisuja oli vain viisi, ja näistäkin pari (Coase 1937 sekä Shleifer – Vishny 1997) oli luonteeltaan yleistä.

Lähdeviittauksia ei ensisijaisesti ollut valittu tieteellisillä tai intellektuaalisilla perusteilla. Viittaukset vastasivat kansalliskielisen lainopin käytäntöjä. Ne näyttävät myös perustuneen oman rajoitetun sosiaalisen ryhmän jäsenyyteen. AV oli suunnattu pikemminkin oman sosiaalisen liikkeen kuin tiedeyhteisön tai ammatinharjoittajien käyttöön.

AV antaa viitteitä siitä, että akateemisten julkaisumarkkinoiden jako tieteelliseen (tiedeyhteisölle suunnattuun) ja pragmaattiseen (ammatinharjoittajille suunnattuun) tutkimukseen ei ole riittävä. Jo aikaisemmin on ollut viitteitä siitä, että sosiaalisilla suhteilla on korostunut merkitys oikeudellisessa julkaisemisessa¹⁹⁸ ja vieläkin vahvemmin Law and Strategy- tai Law and Management -liikkeessä.¹⁹⁹ AV oli luonteeltaan pikemminkin akateemis-sosiaalinen kuin akateemis-tieteellinen tai akateemis-pragmaattinen julkaisu. Akateemis-sosiaalista kirjoittelua on paljon sosiaalisessa mediassa ja blogeissa. Sinänsä kirjoituksen tieteellinen, pragmaattinen tai sosiaalinen luonne ei perustu julkaisukanavaan vaan sisältöön.

Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach. Oxford University Press 2009.

197. Julkaisufoorumi, Luokitteluperusteet. Viimeksi päivitetty 18.2.2025.

198. Black – Caron 2006, s. 90 ja Shapiro 2021, s. 1612–1613.

199. Bird – Evans 2024, luku 3.2.2.

5. Annolan ja Vahteran artikkelista aikaisemman tutkimuksen valossa

AV:n arviointi akateemis-tieteellisenä julkaisuna olisi lähtökohtaisesti väärin, koska se ei sisältönsä perusteella ollut tieteellinen julkaisu. Se kuitenkin julkaistiin Julkaisufoorumin tasolla 2. Niinpä tieteellisten julkaisujen arviointikäytäntöjä pitää soveltaa. AV kärsii yleisesti sisäisen koherenssin puutteesta, kriittikittömyydestä, aikaisemman tutkimuksen ei-kunnioittamisesta, hämärästä käsitteenmuodostuksesta ja olemattomasta tieteellisestä ambitioista.

Lainoppi mainittiin 33 kertaa, mutta kirjoittajien tarkoituksena ei ollut, että AV kuuluisi lainoppiin: ”[S]trategista yritysoikeutta koskevan tutkimuksen tavoitteena ei ole määrittää ainakaan ensi sijassa voimassa olevan oikeuden sisältöä.”²⁰⁰

AV:n ja ”strategisen yritysoikeuden” kontribuutio lainoppiin on looginen mahdottomuus, koska AV:n lähtökohtana on lainoppi: ”Strategisen yritysoikeuden tarkastelua edeltää – lainopillinen analyysi. Nimenomainen tai implisiittinen – [L]ainopillinen tarkastelu on strategisessa yritysoikeudessa vain lähtökohta.”²⁰¹

AV ei anna välineitä tunnistaa yrityksen kannalta relevanttia oikeudellista viitekehystä lainopillista analyysia varten. Kirjoittavat toteavat: ”Lainopillisen tiedon eli säännösten oikeudellisen sisällön lisäksi strategisessa yritysoikeudessa on tärkeä tunnistaa se, miten oikeusnormien sisältö suhteutuu yhtiön liiketaloudellisiin olosuhteisiin.”²⁰² Avoimeksi jää, mitkä oikeusnormit ovat yritykselle relevantteja. Sitä on loogisesti mahdotonta päätellä oikeusnormista itsestään eli lainopista. Kysymykseen vastaamiseen tarvittaisiin lainopin ulkopuolinen viitekehys.²⁰³ Tarkastelua pitäisi näin ollen edeltää muun kuin lainopin. Samalla tämä kysymys jäisi lainopin sisäisen näkökulman ulkopuolelle, eli se olisi ei-lainopillinen. AV:ssä ei kerrota, miten oikeustiede voi jo nykyään identifoida yrityksen kannalta relevantteja normeja.

AV esittää mahdottomia väittäessään, että ”[l]ainopin lähtökohtiin perustuvan strategisen yritysoikeuden tutkimustulokset ovat yleensä toimintasuosituksia siitä, miten tietyn tahon kannalta on tehokasta ja tarkoituksenmukaista toimia”. Lainsäädännöstä ei voida yleisesti päätellä, mitä yksittäisen yrityksen olisi tarkoituksenmukaista tehdä konkreettisessa yksittäistapauksessa. Se vaatisi

200. Annola – Vahtera 2024, s. 954.

201. Annola – Vahtera 2024, s. 941.

202. Annola – Vahtera 2024, s. 942.

203. Wittgenstein 1922, kohdat 6.4 ja 6.41.

erittäin keskusjohtoista, yksityiskohtaista ja yhteiskunnan kannalta itsetuhoista sääntelyä.²⁰⁴ Lainsäädäntö päinvastoin mahdollistaa monet eri tavoitteet.²⁰⁵

AV:n kontribuutio oikeustieteen metodeihin on olematon. Kirjoittajat toteavat sen itsekin: ”Strategisessa yritysoikeudessa ei ole kysymys varsinaisesta oikeustieteellisen tutkimuksen itsenäisestä metodista.”²⁰⁶ AV:ssä ei käsitellä oikeustieteen tieteellisiä tutkimusmetodeja, ja AV:n edustama lähestymistapa ”pohjautuu lähes poikkeuksetta lainopilliselle tarkastelulle”.²⁰⁷

AV:ssä käsitellään silti lainopin metodia: ”Oikeusnormien muuttuessa kohteista välineiksi aineisto laajenee. Oikeudellisen aineiston ohella hyödynnettävään materiaaliin voisi periaatteessa sisältyä [eri tieteenalojen] aineistoa.”²⁰⁸ Tässä ei ole mitään uutta. Oikeusnormeja pidettiin välineinä jo antiikin Kreikkassa.²⁰⁹ Ei-oikeudellisen aineiston käyttö on lainopissa tavanomaista reaalisena argumentaationa ja, se tuli tunnetuksi viimeistään 1800-luvulla.²¹⁰ Koska ”strategisen yritysoikeuden” tärkein metodinen sisältö on suunnattu lainoppiin, AV on sisäisesti ristiriitainen: lainopillisen analyysin sanotaan sekä edeltävän²¹¹ ”strategisen yritysoikeuden” tarkastelua että olevan sen kanssa samanaikainen.

AV:n esittämän ”strategisen yritysoikeuden” näkökulma on banaali. AV:n mukaan ”[s]trategisen yritysoikeuden erityisenä näkökulmana on, millaiset toimintamallit ja toimintatavat olisivat yrityksen tai muun tahon kannalta tarkoituksenmukaisia, jolloin tarkasteluun tulee mukaan liiketoiminnallinen elementti”.²¹² On yleisesti tunnettua, että toiminnan olisi jonkin tahon omalta kannalta hyvä olla tarkoituksenmukaista. Aristoteles kutsui sitä käytännölliseksi viisaudeksi.²¹³ Tieteen tehtävä olisi kertoa, mikä on hyvä tavoite ja millä konkreettisella tavalla tavoite voidaan saavuttaa. Siihen tarvitaan tieteellisiä tutkimusmetodeja ja tieteellistä teorianmuodostusta, jotka AV:stä puuttuvat.

AV:n esittämä ”strateginen yritysoikeus” näyttää olevan musta laatikko (black box). Kun siihen syötetään sattumanvaraisesti valittuja normeja, sen oletetaan tuottavan minkä tahansa tahon kannalta tarkoituksenmukaisia toimitusolosuhteita. Sitä voidaan kuvata taikalaatikoksi, jonka toimintaperiaatteet jäävät hämärän peittoon. Tieteen arvoihin kuuluvat päinvastoin tieteellisten tutkimus-

204. Friedrich A. von Hayek, *The Road to Serfdom*. Routledge Press ja University of Chicago Press 1944.

205. Friedrich A. von Hayek, *Law, Legislation and Liberty, Volume 2: The Mirage of Social Justice*. University of Chicago Press 1976 / Routledge 1998, luku 7, s. 5.

206. Annola – Vahtera 2024, s. 938.

207. Annola – Vahtera 2024, s. 940.

208. Annola – Vahtera 2024, s. 937.

209. Aristoteles, *Nikomakhoksen etiikka*, VI kirja.

210. Friedrich Carl von Savigny, *Das System des heutigen Römischen Rechts. Erster Band. Bei Veit und Comp. 1840, § 33. Ks. jo von Savigny 1814, s. 5.*

211. Annola – Vahtera 2024, s. 941.

212. Annola – Vahtera 2024, s. 940.

213. Aristoteles, *Nikomakhoksen etiikka*, VI kirja.

menetelmien käyttö ja menetelmien läpinäkyvyys. ”Strateginen yritysoikeus” on tieteen vastakohta.

AV:ssä väitetään ilman mitään yhteyttä tieteellisiin tutkimusmetodeihin, että ”[s]trategisen yritysoikeuden lähestymistavalla saatavat lopputulemat toimintatavoiksi saattavat olla – – yleistettävissä ja tieteellisiin menetelmin toistettavissa”.²¹⁴ Tässä ilmeisesti tarkoitetaan, että lähestymistapa parhaimmillaan tuottaa ilmiöitä koskevia väitteitä eli hypoteeseja, joita voidaan muiden ilmiöiden ja hypoteesien tapaan tutkia lainopin ja ”strategisen yritysoikeuden” ulkopuolella jollain varsinaisella tieteenalalla. Mitään tieteenalakohtaista metodia ei AV:ssä kehitetä.

AV:stä puuttuu tieteelle ominainen kriittinen ote. Bird ja Evans kertoivat Law and Strategy -tutkimuksen (LAS-tutkimuksen) puutteista (katso myös alaluku 3.7. edellä).²¹⁵ Niitä ei mainittu AV:ssä. LAS-tutkimuksen puutteet antoivat Birdille ja Evansille syyn esittää LAS-tutkimuksen yhdistämistä niin sanottuun oikeusmuotoiluun (legal design) ja proaktiiviseen oikeuteen. AV:ssä esitettiin sama viittaamatta Birdin ja Evansin artikkeliin.²¹⁶ AV:stä puuttui niin sanotun oikeusmuotoilun ja proaktiivisen oikeuden kriittinen tarkastelu. Kritiikkiin olisi ollut AV:ssä hyvä tilaisuus.

AV:n käsitteet ovat hämäriä. ”Strategisessa yritysoikeudessa” ei esimerkiksi eroteta strategista, operatiivista ja transaktiotasoa. Yksittäisen transaktiotason sopimuksen ehdot ja operatiiviseen riskinhallintaan kuuluva compliance ovat AV:ssä ”strategisia”, mutta yhteys yritysstrategiaan puuttuu. Se kuvastaa heikkoa yhteyttä yritysten diskurssiin ja taloustieteeseen. Oikeusmuotoilu on AV:n mukaan ”hakenut muotoaan” ja on ”vakiintumaton käsite”.²¹⁷ AV:ssä pyrittiin määrittelemään oikeusmuotoilun sisältö ”tarkoituksenmukaisuusargumentein” kysymällä: ”[M]ikä siis olisi tiedeyhteisön kannalta tarkoituksenmukainen tapa oikeusmuotoilun kuvaamiseen?”²¹⁸ Tieteellisyyden kynnyks ei ylity, jos ”strategisen yritysoikeuden” musta laatikko yhdistetään kahteen muuhun hämäärään käsitteeseen. Lakimies-aikakauskirjassa aikaisemmin esitettyyn oikeusmuotoilun kritiikkiin ei AV:ssä reagoitu.²¹⁹

Tieteelle ominaisen kriittisen oteen puuttuminen ilmenee myös AV:n kriittikömmässä suhtautumisessa oikeustaloustieteeseen. Oikeustieteessä on paljon

214. Annola – Vahtera 2024, s. 938.

215. Bird – Evans 2024, luku 4.2.

216. Annola – Vahtera 2024, s. 953.

217. Annola – Vahtera 2024, s. 953. Ks. tarkemmin Nina Toivonen – Jaana Kovalainen, Kohti ihmislähtöisempää oikeutta muotoilun avulla. Lakimies 7–8/2023, s. 1179–1203, 1183: ”Oikeusmuotoilulle ei ole ehtinyt kehittyä omia yleisiä oppeja, vakiintunutta käsitteistöä tai lähestymistapaa selittävää taustateoriaa.”

218. Annola – Vahtera 2024, s. 953.

219. Petri Mäntysaari, Onko legal design tiede? Havaintoja erään väitöskirjan perusteella. Lakimies 1/2024, s. 174–188.

kokemuksia taloustieteen soveltamisesta. Esimerkkinä voidaan mainita oikeusvertailu, jota on pyritty yhdistämään taloustieteeseen 1990-luvun puolivälistä saakka. On kuitenkin jo pitkään tiedetty, että yhteiskuntaa ei voida kestävästi rakentaa minkään yhden periaatteen varaan, olipa se sitten taloudellinen tehokkuus tai jokin muu. Seurauksena olisi periaatteesta riippumatta yhteiskunnan romahtaminen.²²⁰ Moniarvoisen ja monimutkaisen yhteiskunnan oikeusjärjestys vaatii erilaisten intressien tasapainottamista.²²¹ Vastaavasti yhden asian liikkeiden ajamat teoriasiirännäiset (theory transplants) voivat muodostua häiriötekijöiksi (theory irritants) sekä teorian tasolla että oikeusjärjestyksessä.²²² Sekä taloustieteessä²²³ että kauppaoikeudellisessa kirjallisuudessa²²⁴ on ymmärretty, että taloustieteen teoriat eivät yksinään kelpaa ratkaisemaan yritysten, sääntelyn ja tulkinnan ongelmia. AV:ssä luotetaan hyvin monista tarjolla olevista taloustieteen teorioista erityisesti transaktiokustannusteoriaan mainitsematta siitä Nobel-palkittua Williamsonia²²⁵ sekä ottamatta huomioon transaktiokustannusteorian rajoituksia²²⁶ ja neoklassisen taloustieteen taustaoletusten yleistä fiktiivisyyttä.²²⁷

AV ei edusta pyrkimystä tieteelliseen edistykseen. Puute ilmenee lukuisilla tavoilla. Kirjoituksessa ei käsitellä yritystoimintaa koskevaa oikeustutkimusta

220. Ks. esim. Karl Polanyi, *The Great Transformation: The Political and Economic Origins of Our Time*. Beacon Press 1944/2001.
221. Philipp Heck, *Gesetzesauslegung und Interessenjurisprudenz*. *Archiv für die civilistische Praxis* 112(1) 1914, s. 1–318. Ks. esim. perustuslakivaliokunnan lausunto 10/2012 vp (HE 86/2011 vp biopankkilaiksi sekä laeiksi ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain ja potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamiseksi), s. 2.
222. Oikeudellisista siirännäisistä ks. Alan Watson, *Legal Transplants: An Approach to Comparative Law*. Scottish Academic Press 1974. Oikeudellisista häiriötekijöistä ks. Gunther Teubner, *Legal Irritants: Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends Up in New Divergences*. *The Modern Law Review* 61(1) 1998, s. 11–32. Teoriasiirännäisistä ja teoreettisista häiriötekijöistä ks. Petri Mäntysaari, *User-friendly Legal Science: A New Scientific Discipline*. Springer 2017, s. 25–27 ja Mäntysaari 2022, s. 46, 225, 228, 240.
223. Esim. Bengt Holmström – Paul Milgrom, *Aggregation and Linearity in the Provision of Intertemporal Incentives*. *Econometrica* 55(2) 1987, s. 303–328, 304: “Optimal schemes derived from a sparse and approximate model of reality may perform quite poorly in the richer real environment.” Tirole 2017, s. 57: “When we understand the extent of inequality and have analyzed the effects of redistributive policies, we can begin to make choices about the kind of society we want. On this an economist has little to say, except as an ordinary citizen.”
224. Esim. Goode 1998, s. 29 ja Günther H. Roth, *Handels- und Gesellschaftsrecht mit Grundzügen des Wertpapierrechts*. 6. Auflage. Verlag Franz Vahlen 2001, § 1 nr 24–27.
225. Williamson 1985.
226. Ks. esim. Mäntysaari 2012, luku 4.9.
227. Ks. esim. Bert M. Balk, *Measuring Productivity Change Without Neoclassical Assumptions: A Conceptual Analysis*, s. 133–184 teoksessa W. Erwin Diewert – Bert M. Balk – Dennis Fixler – Kevin J. Fox – Alice O. Nakamura (eds), *Price and Productivity Measurement: Volume 6 – Index Number Theory*. Trafford Press 2010.

oman sosiaalisen piirin ulkopuolella. Tavoitteena ei ole tieteellisen teorian ja tieteellisten metodien kehittäminen. Käsitteet ovat hämääriä. Kriittinen ote puuttuu. Samalla myös tieteellinen integriteetti puuttuu.

6. Lopuksi

Yritysten toimintaa koskevaa oikeustutkimusta on paljon. On myös sellaista tutkimusta, jolla on tutkimusmetodeja ja teorianmuodostusta koskevia tieteellisiä ambitiesioita.

Osa tutkimuksesta kuuluu oikeus ja jotain -tieteenaloille. Oikeus ja jotain -tieteenalat eivät voi perustua vain kahden ilmiön samanaikaiseen olemassaoloon. Ne vaativat perustukseen jonkin ei-oikeudellisen tieteenalan.

Näyttää siltä, että yrityksen johtaminen ja oikeus ei kelpaa oikeus ja jotain -tieteenalaksi. Johtamisen teoriaa on vaikea soveltaa oikeusjärjestyksen tutkimiseen. Tämä antaa viitteitä siitä, että suunnittelutieteet eivät yleensä kelpaa oikeus ja jotain -tieteenalojen perustaksi. Oikeudellinen sääntely on nimittäin jo valmiiksi oman sektorinsa suunnittelutiede.²²⁸ Tämä selittää, miksi esimerkiksi oikeushistoria ja oikeussosiologia ovat tieteenaloja mutta ”Law and Strategy”, ”Law and Management” tai ”oikeus ja moottoripyörän kunnossapito” ovat kelvottomia tieteenaloiksi.

Lakimies-aikakauskirja on Julkaisufoorumin tasolla 2, jolla edellytetään tieteellisten kirjoitusten laadunarvioinnin parhaiden käytäntöjen soveltamista. Annolan ja Vahteran artikkeli ei ole sisältönsä perusteella tieteellinen kirjoitus. Voidaan kysyä, miksi se julkaistiin. Jos julkaiseminen ei voinut perustua tieteellisiin syihin, sen on pitänyt perustua sosiaalisiin syihin. Aikaisemmin tunnettu jako akateemisen tieteellisen ja akateemisen-pragmaattisen julkaisutoiminnan välillä ei näytä kuvaavan kaikkea oikeustieteellistä julkaisutoimintaa. Annolan ja Vahteran artikkeli on luonteeltaan akateemisen-sosiaalinen.

228. Simon 1988, s. 67.